

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ
(45001) PERFORMANSININ ÖLÇÜLMESİ
GIDA İŞLETMESİNDE UYGULAMA

Yüksek Lisans Tezi

SİBEL GÜL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Güfte Caner AKIN

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

- Yazar Adı Soyadı** : Sibel GÜL
- Tezin Dili** : Türkçe
- Tezin Adı** : İş Sağlığı Ve Güvenliği Yönetim Sistemi (45001) Performansının Ölçülmesi Gıda İşletmesinde Uygulama
- Enstitü** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Anabilim Dalı** : İş Sağlığı ve Güvenliği
- Tezin Türü** : Yüksek Lisans
- Tezin Tarihi** : 02.02.2022
- Sayfa Sayısı** : 89
- Tez Danışmanları** : Dr. Öğr. Üyesi Güfte Caner AKIN
- Dizin Terimleri** : İSG Performans, ISO 45001 İSG Yönetim Sistemi, İş Sağlığı ve Güvenliği
- Türkçe Özet** : Ulusal ve uluslararası çalışmalarda gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanan, çalışanların sağlığını ve güvenliğini etkileyebilecek riskleri kontrol etmek ve aynı zamanda firmanın ilgili mevzuatlara kolayca uymasını sağlayan ISO 45001:2018 performansının analiz edilmesi için örnek yöntemi belirlemek, sunmak ve yöntemin bir gıda işletmesinde uygulanması
- Dağıtım Listesi** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Sibel GÜL

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ
(45001) PERFORMANSININ ÖLÇÜLMESİ
GIDA İŞLETMESİNDE UYGULAMA

Yüksek Lisans Tezi

SİBEL GÜL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Güfte Caner AKIN

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sibel GÜL

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sibel GÜL'ün İş Sağlığı Ve Güvenliği Yönetim Sistemi (45001) Performansının Ölçülmesi Gıda İşletmesinde Uygulama adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ Anabilim dalı, İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Güfte Caner AKIN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ümit ALKAN

Üye

Doç. Dr. Murat BEKEN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 2022

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

İş Sağlığı ve Güvenliği kavramı hitap ettiği devlet, işveren ve çalışan tarafları açısından geçmiş yıllara göre çok daha fazla önem kazanmıştır. Sağlık ve güvenlik geçmiş dönemlerde ayrı ayrı değerlendirilirken aslında bir bütünü tamamlarlar. İşletmeler açısından İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri etkin şekilde uygulanabildiğinde çalışan verimliliğini ve işletme karlılığını arttıran önemli etkenlerdendir. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri, işletmeye uygun mevzuatların uygulanmasında, çalışanların sağlık ve güvenliğinin korunması için yapılacak faaliyetlerde rehberlik yapmakta, kurulmuş olan sistemin belli bir düzen içerisinde yürütülmesine, karşılaşılabilecek risklere karşı önleyici tedbirlerin uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca sistemin gerekliliği olan iç, dış denetimlerle ve gözden geçirmeler ile uygulamaların tam kontrolünü sağlayarak, çalışanlara gerekli farkındalık ve eğitimi öngören işleyen bir sistemdir. ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ISO 9001, ISO 14001 ve ISO 22000 gibi yönetim sistemleri ile entegre olabilmekte, işletmelerde her kademedeki çalışanların sisteme dâhil olmasını, görev tanımlarına göre çalışabilme olanağını sağlamaktadır. Tüm bu işleyişte üst yönetimin onayı ve gerekli kaynakları sağlaması en önemli husustur.

Bu çalışmada İSG Yönetim Sisteminin temel maddeleri paralelinde performans göstergeleri oluşturularak İstanbul'da bulunan ve ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi uygulanan bir gıda işleme fabrikası çalışanlarına anket düzenlenmiş, firmanın İSG Yönetim Sisteminin Etkinliği ve Performansı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İSG Performans, ISO 45001 İSG Yönetim Sistemi, İş Sağlığı ve Güvenliği

SUMMARY

In comparison with the previous years, the concept of Occupational Health and Safety has gained much more significance, in terms of the state, employer, and employee parties it appeals to. Health and safety had been evaluated separately, although, they complete the whole. From the point of businesses, Occupational Health and Safety Management Systems are significant factors increasing employee productivity and business profitability when applied efficiently. Occupational Health and Safety Management Systems enable applying legislations appropriate to the business, guiding activities to protect employees' health and safety, conducting the established system in a certain order, and applying preventive measures to possible risks. Besides, it is a system that foresees necessary awareness and education for employees by providing full control of practices through internal and external audits and reviews. ISO 45001:2018 Occupational Health and Safety Management System can be integrated into management systems such as ISO 9001, ISO 14001, and ISO 22000; and provides employees from every stage to get involved in the system, and to work according to the job definitions. Through this process, the most crucial point is the top management's approval and resourcing.

In this study, by creating performance indicators in parallel with basic principles of the OHS Management System, a survey was conducted with the employees of the food processing factory, located in Istanbul, and implementing ISO 45001:2018 Occupational Health and Safety Management System, also the factory's OHS Management System's Efficiency and Performance were evaluated.

Key Words: OHS Performance, ISO 45001 Management System, Occupational Health and Safety

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
EKLER LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZ

1.1 Literatür Araştırması	2
1.2 Uluslararası Çalışmalar	2
1.2.1 Ulusal Çalışmalar	6
1.3 Hipotez	8

İKİNCİ BÖLÜM

GIDA SANAYİ VE GIDA İŞLEME FABRİKALARI

2.1 Türkiye’de Gıda Sanayi ve İstihdam.....	9
2.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Gıda Sanayi	10
2.3 Gıda Sanayinde İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları.....	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMLERİ

3.1 Yönetim Sistemleri ve Ortaya Çıkışı	15
3.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Tarihsel Süreçleri	16
3.3 ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı.....	18
3.3.1 ISO 45001 Uygulaması.....	19
3.3.2 ISO 45001 Faydaları.....	22

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE UYGULAMA

4.1 Çalışmada Uygulanacak Yöntemler	24
4.2 Veri Kaynakları ve Uygulama	24
4.3 Firmanın Demografik Bilgileri.....	28
4.4 Hesaplamalar ve İstatistiksel Değerlendirmeler	29
4.5 Basit tanımlayıcı istatistikler	29

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

- 5.1 Cronbach Alfa Katsayısı Güvenirlik Analizi..... 31
5.2 Anketin Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi..... 32
5.3 Grup Ortalamaları arasındaki ilişki (Korelasyon analizi)..... 41

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 50

KAYNAKÇA 54

EKLER..... 58

KISALTMALAR LİSTESİ

BSI	: British Standards Institute
CE	: (Conformance European) Avrupa Uygunluk
CEPAA	: Ekonomik Öncelikler Konseyi Akreditasyon Bölümü
IPEC	: Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Projesi
INSAG	:Uluslararası Nükleer Güvenlik Grubu
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGYS	: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi
İSO	: İstanbul Sanayi Odası
HSE	: İngiltere Sağlık ve Güvenlik İdaresi
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanım
KMO	: Tatmin Edici Faktör Analizi
KOBİ	: Küçük ve Orta Bütçeli İşletmeler
NACE	:Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflandırılması
PUKO	: Planla- Uygula- Kontrol et- Önlem al
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Satış değerine göre en yüksek paya sahip ilk on sanayi bölümü	10
Tablo 2. SGK verilerinde 2012-2015 yılları arasında iş kazaları, meslek hastalıkları, sürekli iş göremezlik ve ölüm sayılarının gıda maddeleri sanayi ve içecek imalatı faaliyet gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı.....	15
Tablo 3. OHSAS 18001 ile ISO 45001 standardı arasındaki genel farklar	19
Tablo 4. OHSAS 18001 ile ISO 45001 standartları ortak noktaları	19
Tablo 5. Anketten örnek veri dosyası kesiti	27
Tablo 6. Firmanın demografik bilgi dağılımı	28
Tablo 7. Firmanın demografik bilgi dağılımı (devamı).....	29
Tablo 8. Cronbach alfa katsayısı güvenirlik analizi	33
Tablo 9. Ortalamalara ait betimsel istatistikleri	33
Tablo 10. Yaşa ait betimsel istatistikleri	35
Tablo 11. Grup ortalamalarının firmada işg yönetim sistemi uygulanma durumuna göre karşılaştırılması	36
Tablo 12. Grup ortalamalarının işg yönetim sistemi eğitimi alma durumuna göre karşılaştırılması	39
Tablo 13. Grup ortalamalarının işg yönetim sistemi eğitimi alma durumuna göre karşılaştırılması (devamı).....	40
Tablo 14. Grup ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	42
Tablo 15. Grup ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi (devamı)	42
Tablo 16. Yaş ile kayıp gün arasındaki ilişkinin incelenmesi	49
Tablo 17. Anket veri Seti	68
Tablo 18. Anket veri Seti (Devamı)	69
Tablo 19. Anket veri Seti (Devamı)	70
Tablo 20. Anket veri Seti (Devamı)	71
Tablo 21. Anket veri Seti (Devamı)	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. SGK 2015-2017 Yılları Arasında Meydana Gelen İş Kazaları.....	11
Şekil 2.PUKÖ Döngüsü	17

EKLER LİSTESİ

EK- 1 . Anket Ve Bu Ankete Ait Veri Seti Kesiti	58
--	----

ÖNSÖZ

Bu çalışma sürecinde bilgi ve desteklerini esirgemediğim şahsımla paylaşan, tezimde büyük emeği olan İstanbul Gelişim Üniversitesi öğretim üyelerinden danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Güfte Caner Akın'a minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her adımında desteklerini esirgemeyen babam Zihni GÜL ve annem Leman Gül'e, çalışmalarımnda yardımını yakından hissettiğim eşim Mehmet GÜL'e, varlıklarıyla ömrümü şenlendiren kızım Zeynep Sena GÜL ve oğlum Metehan GÜL'e teşekkür ederim.

Sibel GÜL

GİRİŞ

Bir işletmenin varlığını sonraki dönemlere aktarabilmesi, başarılarının devamı için bünyesinde sağlık ve güvenlik şartlarını sağlayabilmesi kaçınılmaz bir şarttır. İşyeri sağlık ve güvenlik şartlarının düzeltilmesi çalışanlar için memnuniyet verici bir ortamı sağladığı gibi çalışan güveninin sağlaması, verimin yüksek tutulması, iş kazası ve meslek hastalıkları risklerini azaltarak doğacak direkt ve dolaylı maliyetlerin azaltılmasına, işletmenin hem ulusal hem de uluslararası platformlarda itibarının artmasına sebep olmaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde; İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalardan bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümünde Türkiye’de gıda sanayinde iş sağlığı ve güvenliği, istihdam ve gıda sanayinde iş kazası ve meslek hastalıkları, İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri, ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi standardı, uygulamaları ve faydaları ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır.

Uygulama olarak bir gıda üretim işletmesinde ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı uygulamaları incelenmiş standardın İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)Politikası, Çalışanların Katılımı, Sorumluluklar ve İzlenebilirlik, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)Eğitimi, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili yayınlar, Yönetim Sistemleri Belgeleri, İletişim, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) hedefleri ve iyileştirme planları, Risk Değerlendirme Süreci, Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması, Değişim Yönetimi, Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki, İş Kazası, Hastalık ve olayların incelenmesi ve İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)’ne etkileri, Yönetim Sistemi Denetimi maddeleriyle ilgili işletmenin çalışanlarına anket düzenlenmiştir.

Bu çalışma sonucu ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı performansının çalışanlar üzerindeki olumlu etkisi konusundaki varsayım desteklenmiştir.

Elde edilen bu olumlu veriler ışığında ISO 45001:2018 İş sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemini bünyesinde kurarak uygulamaya almak isteyen firmalara da örnek teşkil etmesi önemli bir katkıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZ

1.1 Literatür Araştırması

İş Sağlığı ve Güvenliği literatüründe birden çok kavram ve tanımlamalar mevcuttur. İş sağlığı ve güvenliği kavramı çalışanların çalışma yerlerinde işletme hizmet veya üretimi aşamasında yaptıkları çalışmalar sırasında meydana gelebilecek tehlikeli durum ve davranışlardan doğan fiziksel ve psikolojik olarak negatif yönde etkilenmemesi için yapılacak tüm faaliyetlerdir. Bu faaliyetler çalışan eğitimi, işyeri ortam ölçümleri, makine ekipman bakım ve onarımları, periyodik teknik kontroller, gerekli alanlarda kişisel koruyucu donanımlar vb. olarak sıralanabilir. İş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek adına alınan tüm tedbirler hem hukuki, hem teknik hem de tıbbi olarak düşünülerek ortaya konan faaliyetler bütünüdür.

1.2 Uluslararası Çalışmalar

“1789 Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi” insanların temel hak ve özgürlüklerinin belirlenmesinde önemli bir başlangıçtır. Bu bildirim ile İş Sağlığı ve güvenliğinin uygulamaya geçmesi de mümkün olmuştur. (Aydemir,2008)

İş sağlığı ve güvenliği çalışmaları M.Ö. 460-370 yıllarına kadar gitmektedir. Kurşunun sağlığa zararlarını belirten Hipokrat’la başlayan çalışmalar, iş sağlığı kavramının babası olarak tanımlanan İtalyan hekim Bernardino ile devam etmiştir.17.yüzyılda kişilerin yaptığı işler ve hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu derinlemesine sorgulayan Bernardino, çalışanların ayrıntılı öykülerinin incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. (Özkılıç, 2005)

Çalışma hayatında ilerlemeler oldukça beraberinde bazı problemler de ortaya çıkmış ve problemlerin çözümüne ulaşmak için yapılan faaliyetler İş Sağlığı ve Güvenliğinin gelişmesine olanak sağlamıştır. Bu nedenle İSG tarihi çok önceki zamanlara kadar uzanmaktadır.

İş sağlığı ve iş güvenliği kavramları ayrı ayrı ele alınsa da bir bütünü tamamlarlar. İş sağlığı ve iş güvenliğinin asıl hedefi çalışanların sağlıklarının korunması ve iş kazası ve meslek hastalıklarının önüne geçmektir. Ayrıca iş güvenliği çalışanların iş kazaları yaşamamaları ve vücut bütünlüklerini koruyabilmeleri için ya da iş kazası sonuçlarının en az zararla atlatılabilmesi için mevzuatlarla belirlenmiş teknik kuralları ele almaktadır. (Ayna, 2018)

İş sağlığı ve güvenliği çalışanın evinden çıkıp işyerine gelene kadar ve işten de evine gidene kadar sağlık, güvenlik ve tam iyilik halinin korunması için yapılması gereken faaliyetler bütünüdür. Tam iyilik hali çalışanın normal sağlıklı halini ifade eder. Normal sağlıklı halin işyerlerinde devamı için sanayinin başladığı günlerden bugünlere bazı devletler çeşitli çalışmalar yapmıştır.

19. yüzyılın başından itibaren sanayileşme başlamış ancak İş güvenliği konusunda başlangıcı İngiltere yapmıştır. İngiltere’de ilk olarak çocukların çalışma şartlarını belirleyecek bir kanun devreye girmiştir. Avrupa’da daha sonra Almanya benzer kanunları devreye almıştır. Kanunlara bağlı tüzük ve yönetmeliklerin uygulanması ilgili devletler tarafından denetim yapılarak sağlanmış iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı olumlu gelişmeler sağlanmış.

Uluslararası çalışma örgütü ILO (International Labour Organisation) ilk kez Uluslararası Çalışma Standartlarını oluşturan örgüttür. ILO 1919 yılında çalışma koşullarının daha verimli olması, devlet, işveren ve işçi birlikteliğini oluşturmak ve ortak hareket edebilmelerini sağlamak için kurulmuştur. (Aydemir.2008)

ILO yaptığı düzenlemelerle insanların çalışma hayatlarındaki kötü çalışma şartları, yoksulluk ve çocuk işçiliği gibi alanlarda çalışmıştır. ILO tarafından yayınlanan 17 sözleşme ve tavsiye kararı olmasına rağmen halen çocuk işçiliği problemi devam etmektedir. Çocuk işçiliğinin önüne geçilebilmesi için IPEC (Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Projesi) ele alınmıştır. Bu proje 1992-1993 yılında Almanya’nın desteği ile ilerlemiştir. IPEC programı 1992 yılında Hindistan, Endonezya, Kenya ve Türkiye’de başlatılarak 1994 yılında ise Nepal, Pakistan gibi 74 ülkede sürdürülmektedir.(Aydemir,2008).

ILO'nun çocuk işçiliğinin düzenlenmesi ve gerektiğinde engellenmesi için uyguladığı proje dışında genel çalışma ortamının düzenlenmesi ile ilgili olarak 155 sayılı iş sözleşmesi mevcuttur. 155 sayılı sözleşme Türkiye'de 13 Ocak 2004 tarih ve 25345 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanarak ulusal mevzuatımıza dâhil olmuştur. (Saltık, 2004).

Yine ILO'nun yayınladığı 161 sayılı sözleşme 13 Ocak 2004 tarih ve 25345 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanarak ulusal mevzuatımıza dâhil olmuştur. 161 sayılı sözleşme İş Sağlığı Hizmetlerine dair bir sözleşmedir. Bu iki sözleşme ile gerek dünyada gerekse ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanlarında ilgili konular ele alınarak mevzuatlar düzenlenmiştir. (Çakmak, M. S. (2019).

Uluslararası çalışmalar arasında yer alan bir diğer sözleşme de BM Küresel İlkeler Sözleşmesidir. BM Küresel İlkeler Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından geliştirilmiştir. Sözleşmede kuruluşların kendi rızalarıyla uygulamalara katılımları amaçlanmıştır. Ancak sözleşmeyi benimseyen ülkelerde insan hak ve özgürlüklerine saygı, çocuk işçiliği ile ilgili uygulamalar, çevrenin korunması amacıyla çevre dostu teknoloji kullanımı gibi ilkeler aranmaktadır. Bu ilkeler iş hukuku kapsamına girdiği gibi ILO sözleşmelerini kabul eden ülkeler tarafından uygulanması gerekmektedir. Bu sözleşmelere ek olarak CE işaretleme de kötü çalışma koşullarının engellenmesi için alınan önlemlerden biridir. CE işareti kullanıcıya ürünün asgari güvenlik şartlarına haiz olduğunu gösterir (Çakmak, M. S.,2019)

Bahsedilen sözleşme ve ilgili düzenlemeler haricinde ILO sözleşmelerinin yaptırımlarının etkili olmadığı düşüncesiyle işverenlerin çalışanlarına karşı yükümlülüklerini yerine getirmelerinde onlara rehber olmak üzere 1997 yılında Ekonomik Öncelikler Konseyi Akreditasyon Bölümü (CEPAA) tarafından yayınlanan "Sosyal Sorumluluk 8000 Standardı (SA 8000) mevcuttur. SA 8000, tedarikçi seçiminde dünyada ilk ahlâk standardıdır. Bu standartla uygulayıcı firmaların diğerlerine göre güven sağladığı, itibarının arttığı, çalışanlarıyla ilişkilerinin düzeldiği, uluslararası ticarete ilerleme sağlandığı gözlemlenmiştir.

"SA 8000" ile belgelenebilen işletmelerin standart prosedürlerinin uygulanıyor olması yeterli sayılmadığı gibi, kendilerine yardımcı malzeme ve hizmet sağlayan tedarikçilerin de standart gerekliliklerini sağlamaları gerekmektedir. CEPAA, işletmelerin ürün ve hizmet satın aldıkları tedarikçileri

belirlerken, tedarikçilerin kendi bünyelerindeki işletmelerde çalışma saatleri, ücretler, sağlık ve güvenlik koşulları ve “çocuk” çalıştırma konusundaki hassasiyetleri ile ilgili bilgileri elde edip standarda ne kadar vakıf olduklarını inceleyerek önermekte ve böylece standardın yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir.(Odaman,2001).

SA 8000 ürünler için bir etiket olarak görüldüğünden konuya vakıf tüketiciler tarafından da talep edilmektedir.

1999 yılında İngiliz Standartları Enstitüsü (BSI) tarafından yayınlanan OHSAS 18001 de benzer bir standarttır. Bu standart işletmede çalışan işçilerin sağlığının korunduğu, iş sağlığı ve güvenliği konusunda asgari mevzuata uyulduğunu ve ilgili kayıtların tutulduğunu belirtmektedir.

Tüm bu düzenlemeler ve standartlara ek olarak AB tarafından İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda bazı düzenlemeler de vardır. Bu düzenlemeler AB ülkeleri için çalışma şartlarını iyileştirme ve ülkeler arasında standart haline getirme amacını güder. Bu düzenlemelere konu olan bazı direktifler şunlardır:

İşçilerin çalışırken sağlık ve güvenliğine iyileştirilmiş tedbirlerin alınmasının teşvikine ilişkin 12 Haziran 1989 tarih ve 89/391/EEC Sayılı Konsey Direktifi

İş araç ve gereçlerinin işyerinde çalışanlar tarafından kullanılması için asgari güvenlik ve sağlık gerekleri hakkında 30 Kasım 1989 tarih ve 89/655 sayılı Konsey Direktifi

Kişisel Koruyucu Donanımların işyerinde çalışanlar tarafından kullanılması için asgari güvenlik ve sağlık gerekleri hakkında 30 Kasım 1989 tarih ve 89/656/EEC Sayılı Konsey Direktifi

İşçilerin işyerinde kanser yapıcı maddelere maruziyet riskinden korunması hakkındaki 90/394/EEC sayılı Konsey Direktifine mutajenlerin de eklenmesine dair 29 Nisan 1999 tarih ve 99/38/EC sayılı Konsey Direktifi

İşyerinde asbeste maruz kalmaktan ortaya çıkabilecek risklerden çalışanların korunması hakkında 19 Eylül 1983 tarih ve 83/477/EEC sayılı Konsey Direktifi.

1.2.1 Ulusal Çalışmalar

Ülkemiz için iş sağlığı ve güvenliği için çalışmalar ilk olarak 1865 yılında ‘Dilaver Paşa Nizamnamesi’ kapsamında başlamıştır. Dilaver paşa Nizamnamesinde genel olarak maden işletmeleri için çalışma şartlarının düzenlenmesi ve hekim bulundurma gerekliliği konusunda mutabakata varılmıştır. Daha sonraki gelişme 1869 ‘Maadin Nizamnamesi ile iş kazalarının önlenmesi için işverenin önleyici tedbirleri alma mecburiyeti doğmuştur. Buna ek olarak herhangi bir iş kazası sonucunda kazanın işverenin işyerinde almadığı tedbirlerden kaynaklı gerçekleştiği anlaşılırsa maddi cezalara maruz kalması sağlanmıştı. Ayrıca nizamname sayesinde kişilerin zorla çalıştırılması kaldırılmış ve maden çalışmalarında doktor ve eczane olması mecbur tutulmuştur. (Tuncer,1998).

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra iş sağlığı ve güvenliğinde ilk düzenlemeler 1920-1921 yıllarında olmuştur. O yıllarda kömürün enerji kaynağı olarak fazlaca kullanılması ve kömür işletmelerinden en büyüğü olması hasebiyle Zonguldak ve Ereğli Kömür işletmelerinde çalışanların çalışma koşullarını düzenleyen “Zonguldak ve Ereğli Havzası Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafii Umumiyesine Furuhtuna Dair Yasa” 1921 yılında çıkarılmıştır. Bu yasa ile kömür madenlerinde çalışanlar iş kazası geçirdiklerinde veya yaptıkları iş sebebiyle herhangi bir hastalığa maruz kalırlarsa tedavi için tüm masraflar işveren tarafından karşılanacak ve hiçbir şekilde çalışanlara yansıtılmayacaktır. (Çiçek ve Öçal, 2016).

Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanunun yürürlüğe girmesiyle 18 yaşını doldurmamış kişilerin madenlerde çalışma imkânı ortadan kalkmakla birlikte, günlük mesai saati 8 saat olmak üzere sınırlandırılmıştır. İşveren, 8 saati aşan çalışma yaptırarsa çalışanın rızasını almak şartıyla çalışana normal mesai ücretinin iki katını ödemek durumunda kalmıştır. (Çiçek ve Öçal,2016).

1936 yılında uygulama alanı bulan 3008 sayılı İş Kanunu ülkemizdeki iş sağlığı ve güvenliği yönünden ilk ayrıntılı yasa özelliği taşır. 3008 sayılı İş Kanunu 16 Haziran 1937 tarihinde yürürlüğe girerek 1967 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

Daha sonra 01.09.1971 tarihli 13943 sayılı Resmi gazete ile yayınlanan 1475 sayılı İş Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak 1973 yılında yayınlanan iş güvenliği tüzüğü ve yönetmeliklerle daha geniş düzenlemeler devreye girmiştir. (Çiçek ve Öçal, 2016).

1475 sayılı İş Kanununun yerine ise, 10.06.2003 tarihinde ve 25134 sayı ile yayınlanan 4857 sayılı İş Kanunu geçmiştir. 1475 sayılı İş Kanununun kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddesi halen yürürlüktedir.

2003 yılında İş Kanunu ile iş sağlığı ve güvenliğinde yenilikler getirilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin sorunsuz işletilebilmesi için üç farklı kesimin katkıları kaçınılmaz olmuştur. 4857 sayılı İş Kanuna göre devlet gerekli kanun, yönetmelik ve standartlarla düzenlemeleri yapmak, işverenler bu düzenlemelere göre işyerlerinde kurallar bütünü oluşturmak, çalışanlar da bu kurallara uymak durumundadır.

4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklerin getirdiği en önemli farklılıklardan biri işverenlerin işyerleri için 'Risk Değerlendirme' çalışmaları yapmak ve bu risk değerlendirmeleri sonuçlarına göre işletmelerinde gerekli faaliyetleri yerine getirmek zorunda olmalarıdır. (Yakut, 2012)

4857 sayılı İş Kanunu sanayiden sayılan, 6 ay sürekli çalışması devam eden, 50 kişi ve üzerinde işçi çalıştıran işletmeler için iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerini zorunlu hale getirirken hizmet sektöründe olan firmalar ve tek çalışanı dahi olsa tüm iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerini işyerinde uygulanmasını sağlayan düzenleme 30 Haziran 2012 tarih ve 28339 sayılı resmi gazete ile yayınlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 'dur. Kademeli bir şekilde yürürlüğe alınan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bu konudaki son yasamızdır. 6331 sayılı kanunu ile şimdiye kadar 'İşçi' olarak adlandırılan personel artık 'Çalışan' olarak anılacaktır. Sanayi veya hizmet sektörü fark etmeksizin her bir işletme sahibi 1 çalışanı dahi olsa "İş Sağlığı ve Güvenliği" faaliyetlerini yerine getirmek durumunda kalmıştır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile çalışanlara çalışmadan kaçınma hakkı tanınmış, Çalışan Temsilcisi kademesiyle çalışanların işyerlerinde tüm sıkıntılarını işverene veya iş sağlığı ve güvenliği kuruluna taşıyarak çözüme ulaştırma fırsatı sunulmuştur.

1.3 Hipotez

Bu çalışmanın oluşmasındaki amaç ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Standardı uygulamalarının çalışma hayatı kalitesine olumlu etkisinin olduğudur. Bu sebeple çalışmamızda seçilen Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. Ve Tic. A.Ş. ' de çalışma şartlarının incelenmesi ve çalışanlar tarafından farkındalığı araştırılması yapılmıştır.

Çalışmada sunulan teorik bilgiler gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen sonuçlar ile desteklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GIDA SANAYİ VE GIDA İŞLEME FABRİKALARI

2.1 Türkiye’de Gıda Sanayi ve İstihdam

Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren devlet olanakları ile tarımsal faaliyetler yapılmış, ileriki zamanlarda çeşitli fabrikalar kurularak sanayileşmeye geçilmiştir.1962 yılından itibaren kamunun yatırımları bu şekilde gelişirken özel sektörde konserve, bitkisel yağ ve un sanayii yatırımları hız almıştır. Özel sektörün bu dönemde ilgi gösterdiği alanlar konserve, bitkisel yağ ve un sanayidir. Bu dönemde kuru üzüm, fındık, zeytinyağı gibi ürünler ihraç edilmekteydi. Gıda sanayi çok geniş bir yelpazeye sahiptir ve kendi alanına yardımcı madde olarak çalışanlara birçok farklı alan oluşturmaktadır. (Uyanık, 2011).

Türkiye’de üretim, ihracat ve istihdam açısından gıda sanayinin diğer sanayilere göre önemi daha fazladır. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yapılan açıklamaya göre, 2017 yılında Türkiye’de bulunan 500 büyük sanayi kuruluşunun yaklaşık beşte birini, gıda ve içecek işletmeleri oluşturmuştur. Bu 500 firmadan 21. Sıraya girerek gıda sektöründeki 94 firmasıyla Unilever, 2017’de 4 milyar 480 milyon 411 bin TL satış yapmıştır. 2017 yılında yapılan bu araştırma sonuçları gıda sanayinin diğer sanayiler arasında önemli bir yerde olduğunu göstermiştir. (“İşte Türkiye Sanayinin Gıda Devleri”,2018)

Türkiye’de tarım sektörü nüfusun %35 ‘ini istihdam eden ve tarımsal ihracat ile ülke ekonomisine katkı sağlayan önemli bir sektördür. (Uyanık, 2011).

Gelişmekte olan ülkeler için hâsıla ve istihdam arasındaki ilişki çözülmesi gereken mühim bir problemdir.2002-2019 yılları arasındaki tarım, sanayi ve hizmet sektörü hasılları ile istihdam arasındaki ilişkiye dair yapılan çalışmada hâsıla ile istihdam arasında uzun vadede bir ilişki olmamasından dolayı Türkiye için bu ilişkinin güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sonuç olarak politikayı yönetenlerin istihdamı arttıracak sektör desteklerini sağlaması ve sabit sermaye yatırımlarının devam ettirilmesi gerektiği anlaşılmıştır.(İşlertaş, 2021).

2.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Gıda Sanayi

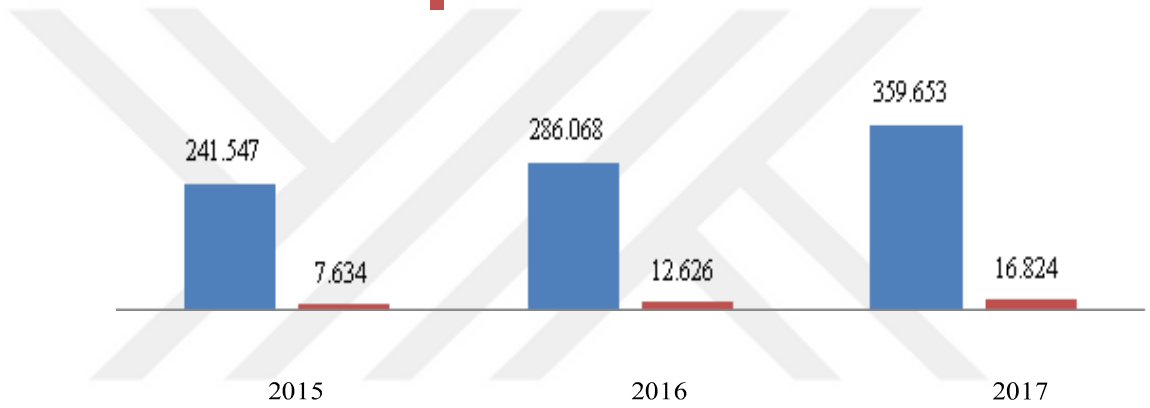
Ürün çeşitliliği ve sanayi faaliyetleri açısından gıda sanayi işleyişin yoğun olduğu bir sektördür. Bu sebeple çalışan yoğunluğu diğer üretim sektörlerine göre daha fazladır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun yayınlanmasından sonra sigorta zorunluluğunun da etkisiyle gıda sektöründe istatistiklere geçen çalışan sayısı günümüze dek artarak gelmiştir. Aynı zamanda gıda sektöründe üretim yapan işletme sayısında da artış olmuştur. TÜİK verilerine göre 2016-2020 yılları arasında satış payına göre en yüksek paya sahip on sektör arasında gıda sanayii birinci sıradadır.

Tablo 1: Satış değerine göre en yüksek paya sahip ilk on sanayi bölümü

Bölüm	Tanım	Yıl				
		2016	2017	2018	2019	2020
10	Gıda sanayi ürünleri	15,5	13,8	13,0	13,8	14,2
24	Ana metal sanayi ürünleri	11,2	12,2	13,1	11,1	11,3
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	9,2	10,1	10,0	9,8	9,4
13	Tekstil sanayi ürünleri	8,0	8,0	7,8	8,1	8,2
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	5,2	5,1	5,6	5,8	6,3
25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	5,2	5,4	5,3	5,5	6,2
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	5,4	5,4	5,3	5,2	5,4
27	Elektrikli teçhizat imalatı	5,0	4,9	4,9	4,6	5,1
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	4,3	4,4	4,4	4,3	4,7
14	Giyim eşyalarının imalatı	5,1	4,8	4,6	4,9	4,4

Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflandırması (NACE) ve İş Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği yönlendirmesi ile Türkiye’deki tüm işletmeler veya faaliyetler tehlike sınıfına göre ayrılmıştır. Bunlar “Az Tehlikeli”, “Tehlikeli” ve “Çok Tehlikeli” şeklindedir. Gıda üretimlerinin büyük çoğunluğu Az Tehlikeli ve Tehlikeli sınıflarda yer almaktadır. Tehlike grubu “ Çok Tehlikeli” olarak belirlenmese de gıda sektöründe de iş kazaları ve meslek hastalıkları yaşanabilmektedir. SGK verilerine göre hazırlanan iş kazası istatistiklerine bakıldığında gıda sanayii faaliyetlerinin iş kazası açısından önemli bir yerde olduğu görülmektedir. Bu kazalar sonucunda fazla miktardaki iş gücü kaybı da önemli problemlerdendir. (Gezgel, 2021)

Tüm Sektörlerin Toplamı Yiyecek-İçecek Hizmeti Faaliyetleri

Şekil 1. SGK 2015-2017 Yılları Arasında Meydana Gelen İş Kazaları

Kaynak: (SGK Yıllık İstatistikleri 2018).

Gıda sektöründe çalışanlar iş kazalarına ek olarak solunum sistemi hastalıkları, cilt hastalıkları, bulaşıcı hastalıklar ve fiziksel hastalıklar olmak üzere çeşitli meslek hastalıklarına maruz kalabilmektedirler. İngiltere’de yapılan bir çalışmada un, tahıl ve hayvanlar ile yapılan çalışmaların mesleki astıma sebep olduğu ortaya çıkmış ve bu konuda işverenler bilgilendirilmişlerdir. Sri Lanka’daki çalışmalarda ise tarçın sektöründe çalışan 40 işçinin %37 ‘inde kronik öksürük, % 22,5’inde astım hastalığının olduğu saptanmıştır. Gıdaların işlendiği alanların sterilize edilmesi sırasında ve gıda paketlemesinde çeşitli kimyasallara muhatap olan çalışanlarda hassasiyetler oluşturarak bazı hastalıklara sebep olabilmektedirler. Sürekli ellerin yıkanması gerekliliği sonucu dermatitler ve egzama gibi cilt rahatsızlıkları olabilmekte, sürekli katı-sıvı yağ ile çalışma sonucu yine gözenek tıkanma sorunları ve aknelere görülebilmektedir.

Et ve süt sektöründeki çalışmalarda ise enfekte olmuş hayvansal gıdalara bulaşa muhatap olan çalışanlarda çeşitli hastalıklar görülebilmektedir. Sürekli ayakta çalışmalar, yk kaldırıp indirme şeklinde olabilen gıda sanayii çalışmalarında ergonomik şartların sağlanamaması sonucu bel fitiği gibi fiziksel hastalıklar da sıklıkla görülebilmektedir. (Parlak, 2017).

2.3 Gıda Sanayinde İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları

İş kazası, Uluslararası alışma rgt(ILO)'ya göre önceden planlanmamış, bilinmeyen ve kontrol altına alınmamış etrafa zarar veren olaylar olarak tanımlanırken Dünya Sağlık rgt(WHO)'ya göre de önceden planlanmamış, çoğu kişisel yaralanmalara, makinelerin, araç gereçlerin zarara uğramasına, üretim bir süre durmasına yol açan olay şeklinde tanımlanmıştır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar kanununa göre iş kazaları 5 şarttan birini taşımak durumundadır. Bu şartlar şu şekilde sıralanmaktadır;

- Çalışanın işyerinde bulunduğu sırada,
- Çalışanın yürütmekte olduğu işi,
- İşveren tarafından bıraktırılarak başka yerde görevlendirilmesi nedeniyle esas işini yapamadığı zamanlarda,
- Emzikli kadının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- Çalışanların işveren tarafından tahsis edilen araçla getirilip götürülmesi esnasında meydana gelen kazalar da iş kazası olarak ifade edilmektedir (SSGSK 5510,2006).

İş kazası 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, lme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenengelli hle getiren olay şeklinde tanımlanarak daha genel ve anlaşılır hale getirilmiştir (6331 Sayılı Kanun, 2012).

İş kazalarında olduğu gibi meslek hastalıkları da iş yaşamı için çağımızdaki en büyük sorunlardandır. Bu sorunlar öncelikle devleti yöneten birimlerin önem verdikleri alanlardır (Altay, 2018).

Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü'ne göre meslek hastalıkları 5 türde belirtilmişlerdir. Bunlar: Kimyasal maddelerle olan meslekten kaynaklanan hastalıklar, Mesleki cilt hastalıkları, Pnömokonyozlar ve diğer mesleki solunum

sistemi hastalıklar, Mesleki bulaşıcı hastalıklar, Fizik etkenlerle olan meslekten kaynaklanan hastalıklar 'dır (Tüzük, Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü, Madde 64).

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14.maddesinde "Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürllülük halleridir" şeklinde tanımlanmaktadır (SSGSK 5510, 2006).

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği kanununda ise meslek hastalığı, mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık olarak tanımlanmaktadır (6331 Sayılı Kanun, 2012).

Meslek hastalıklarının haricinde çalışanın yaptığı işle ilgili olabilen bazı hastalıklar da mevcuttur. Bunlar; hipertansiyon ya da koroner damar hastalığı gibi hastalıklar; sindirim sistemi rahatsızlıkları, iş stresinden kaynaklı stres ve tükenmişlik sendromu gibi psikolojik sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Abhijith & Rengaraj, 2015)

Meslek hastalıklarına yönelik iş ortamında alınması gereken önlemleri almak ve aksiyonları gerçekleştirmek oldukça önemlidir. Meslek hastalıklarının çalışan motivasyonunu negatif olarak etkilediği ve dolaylı olarak iş kazalarına da neden olduğu ve iş kazalarını arttırdığı bilgisi göz önünde bulundurulmalıdır (Kılınç, 2019).

Ülkemizdeki iş kazası ve meslek hastalıkları ile ilgili SGK istatistiklerine bakıldığında gıda sektörünün önemli bir yer aldığı görülmektedir. SGK 'nın verileri Tablo 2 'de incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

2012 yılında İş kazası sayısı 2.972; iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle ölen sayısı 13, mesleki hastalığa yakalananların sayısı 3 'tür. Bu kazalar sonucu 60 bin 643 geçici iş günü kaybı olmuştur. 57 çalışanda ise sürekli iş günü kaybı olmuştur.

2013 yılında İş kazası sayısı 9.111; iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle ölen sayısı 35'tir. Bu kazalar sonucu 91 bin 471 geçici iş günü kaybı olmuştur. 49 çalışanda sürekli iş günü kaybı olmuştur.

2014 yılında İş kazası sayısı 10.971; iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle ölen sayısı 30, mesleki hastalığa yakalananların 2'dir. Bu kazalar sonucu 90 bin 667 geçici iş günü kaybı olmuştur. 45 çalışanda sürekli iş günü kaybı oluşmuştur.

2015 yılında İş kazası sayısı 12003; iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle ölen sayısı 23, mesleki hastalığa yakalananlar 2'dir. Bu kazalar sonucu 129 bin 548 geçici iş günü kaybı olmuştur. 114 çalışanda sürekli iş günü kaybı oluşmuştur.

Tablo 2. SGK verilerinde 2012-2015 yılları arasında iş kazaları, meslek hastalıkları, sürekli iş göremezlik ve ölüm sayılarının gıda maddeleri sanayi ve içecek imalatı faaliyet gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı

YILLAR	FAALİYET GRUPLARI	İŞ KAZASI SAYISI			MESLEK HASTALIĞI SAYISI			SÜREKLİ İŞ GÖREMEZLİK SAYISI									ÖLÜM SAYISI								
		İŞ KAZASI			MESLEK HASTALIĞI			İŞ KAZASI			MESLEK HASTALIĞI			TOPLAM			İŞ KAZASI			MESLEK HASTALIĞI			TOPLAM		
		KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.	KADIN	ERKEK	TOP.
2012	GIDA ÜRÜNLERİ İMALATI	729	2.243	2.972	0	3	3	5	51	56	0	1	1	5	52	57	0	13	13	0	0	0	0	13	13
	İÇECEK İMALATI	5	58	63	0	0	0	0	12	12	0	7	7	0	19	19	0	3	3	0	0	0	0	3	3
	TÜM SEKTÖRLER İÇİN TOPLAM	5.781	69.090	74.871	9	386	395	68	1.968	2.036	1	172	173	69	2.140	2.209	9	735	744	0	1	1	9	736	745
2013	GIDA ÜRÜNLERİ İMALATI	2.525	6.586	9.111	0	0	0	13	36	49	0	0	0	13	36	49	1	34	35	0	0	0	1	34	35
	İÇECEK İMALATI	22	266	288	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	6	0	1	1	0	0	0	0	1	1
	TÜM SEKTÖRLER İÇİN TOPLAM	20.745	170.644	191.389	12	359	371	82	1.578	1.660	0	34	34	82	1.612	1.694	24	1.336	1.360	0	0	0	24	1.336	1.360
2014	GIDA ÜRÜNLERİ İMALATI	3.315	7.656	10.971	0	2	2	11	34	45	0	0	0	11	34	45	4	26	30	0	0	0	4	26	30
	İÇECEK İMALATI	19	314	333	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	TÜM SEKTÖRLER İÇİN TOPLAM	28.174	193.192	221.366	24	470	494	57	1.364	1.421	3	85	88	60	1.449	1.509	37	1.589	1.626	0	0	0	37	1.589	1.626
2015	GIDA ÜRÜNLERİ İMALATI	3.930	8.073	12.003	1	1	2	31	83	114	0	0	0	31	83	114	3	20	23	0	0	0	3	20	23
	İÇECEK İMALATI	32	289	321	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	TÜM SEKTÖRLER İÇİN TOPLAM	34.625	206.922	241.547	40	470	510	166	3.267	3.433	12	151	163	178	3.418	3.596	33	1.219	1.252	0	0	0	33	1.219	1.252

Kaynak: (http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklar, Erişim:12.04.2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMLERİ

3.1 Yönetim Sistemleri ve Ortaya Çıkışı

Yönetim, işletme bünyesindeki hedeflere ulaşmak için birlikte hareket eden çalışanların yaptıkları çalışmaların organizasyonudur. Bu çalışmaların sistemli bir şekilde ilerlemesi hedeflere ulaşmada önemli rol oynar. Çalışanların katılımı ve üst yönetim desteği ile yine üst yönetim ve çalışanların ortak hedeflere ulaşması çalışan motivasyonunda olumlu etkiler bırakır. (Güngör & Çuhadar, 2015).

Sağlık ve güvenlik standardı bir belgelendirme standardı olarak ilk kez 1996 yılında BSI tarafından yayınlanan BS 8800 standardıdır. Bu standart oluşturulurken ISO 9001 ve ISO 14001 standartları da gözden geçirilmiştir. Ayrıca İngiltere'deki birçok ulusal kuruluş standardın hazırlanmasında dâhil olmuştur. BS 8800 standardı işletmeler için iş sağlığı ve güvenliği şartlarıyla ilgili olmayıp bir kılavuz niteliğindedir bu yüzden belgelendirilmesi uygun bulunmuyordu (Baytemür, 2017).

İşletmelerde ISO 9001 ve ISO 14001 sistemleri kurulabilir. Bu yönetim sistemleri iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleriyle ilgili değildir bu sebeple iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili OHSAS 18001 standardı oluşturulmuştur. OHSAS 18001 standardı BSI (British Standards Institute) tarafından yayınlanmıştır (Toksöz, 2011).

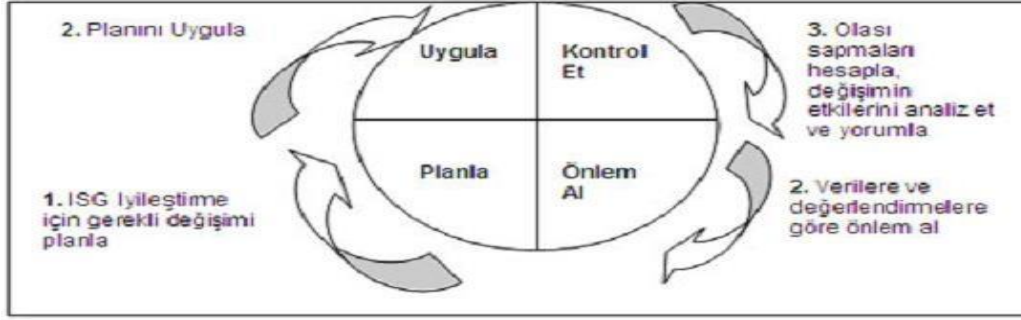
OHSAS 18001 standardının yayınlanmasının ardından standardın işletmelere nasıl tatbik edileceği bilgisini içeren rehber bir doküman özelliği taşıyan OHSAS 18002 standardı yayınlanmıştır. TSE (Türk Standartları Enstitüsü) 2001 yılında OHSAS 18001 standardını bünyesine alarak TS 18001 olarak ülkemizdeki işletmelerin belgelendirmesine başlamıştır. Daha sonraki yıllarda standart güncellenerek OHSAS 18001:2004 ve OHSAS 18001:2007 şeklinde yayınlanmıştır.

OHSAS 18001 standardı 1996 yılından günümüze kadar farklı yıllarda güncellenerek gelmiştir. En son OHSAS 18001 standardı 2016 yılında ISO 45001 olarak yayınlanarak işletmelerin belgelendirilmesi sağlanmıştır. Sonraki yıllarda da güncellemeler devam edecektir. (Baytemür, 2017).

3.2 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Tarihsel Süreçleri

Globalleşen dünyada teknolojiye ve sanayileşmedeki gelişmelere ülke olarak bizler de kendi imkânlarımızla ayak uydurmuş durumdayız. Gelişen bu dünyadan etkilenmekte ve bu hızlı gelişime bizler de dâhil olmaktayız. Teknoloji ve sanayileşmenin hızla ilerlemesi insanların toplumsal olarak rahat etmesine fırsat verdiği gibi sağlık ve çevre için tehlikeleri de barındırdığı aşikârdır. Sanayileşmenin ilerlemesi ile makine parkurlarının artması ve üretimde kullanılan tehlikeli maddelerin sebep olduğu iş kazaları ve meslek hastalıkları, günümüzün çok mühim bir problemi olarak ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu değişim sonucu gerek çok tehlikeli, gerek tehlikeli veya gerekse az tehlikeli sınıfta yer alan hemen her sektördeki işletmede iş kazaları ve meslek hastalıkları vuku bulmaya başlamıştır. İş kazalarının önüne geçebilmek için bazı aksiyonların hayata geçmesi kaçınılmaz olmuştur. İşte tam da bu sebepten iş güvenliği kavramı doğmuştur. Bu açıdan bakıldığında iş güvenliği, çalışanın işyerinde yaptığı iş esnasında karşılaşılabileceği tehlikelerin önceden belirlenerek bu tehlikelere karşı alınması gereken önlemler bütünüdür. Bu önlemler belirlenen tehlikelerin azaltılması veya tamamen yok edilmesi amacıyla işyeri kuralları çerçevesine giren teknik kuralları ifade eder. (Aktay, 2014)

OHSAS 18001 standardı, diğer yönetim sistemleriyle entegre edilebilir şekilde kurulabilir. Bu standardın temelinde diğer yönetim sistemlerinde olduğu gibi PUKÖ döngüsü vardır. PUKÖ döngüsü işletmelerin üretim sistemlerini düzenleyerek sürekli iyileşmenin sağlanmasının bir seçeneği olarak Walter Shewhart (1939) tarafından ortaya atılmıştır. (Aydemir, 2008).

Şekil 2. PUKÖ Döngüsü

Kaynak : (TİSK, 2008).

PUKÖ; Planla, Uygula, Kontrol Et ve Önlem al sıralamasını baz alır.

PLANLA

- İş Sağlığı ve Güvenliği bünyesinde amaçlananlar
- İşletmedeki anlık durumun niteliğini belirleme
- Prosesler bazında tehlikelerin Belirlenmesi
- Risk değerlendirme yöntemine karar verme
- Yapılacak faaliyetlerle ilgili plan oluşturma
- Çalışma talimatlarının belirlenerek hazırlanması

UYGULA

- Risklerin Değerlendirmesi
- Risklerin kabul edilebilirliğini belirleme
- Kontrol Önlemlerinin belirlenerek uygulanması
- Bütün departmanlarda çalışanların eğitimlerini tamamlama
- Belirlenen uygulamaların planlanması ve gerçekleşmesini sağlama

KONTROL ET

- İş sağlığı ve güvenliği amaçlarına ulaşıldı mı?
- Talimatları gözden geçirme
- Mevcut sapma değerlerini belirleme
- Proses sorumlularına bilgi aktarımı

ÖNLEM AL

- Daimi bir denetim sistemi kurma
- Eğitim ve önlemlerin etkili olmasını sağlama

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri daha çok büyük çaplı ve üretim sektöründe sayılan firmalarda uygulanmaktadır. Küçük firmalarda İSG sisteminin faydalarını üst yönetime aktararak uygulanmasını sağlamak daha güçtür (Kurt, 1999).

3.3 ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı

ISO 45001 güncel olarak kullanılan ve yine belgelendirilebilen, OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminden sonra yayınlanan en güncel iş sağlığı ve güvenliği standardıdır. ISO 45001 standardı 12 Mart 2018 tarihinde ILO'nun resmi web sitesinde duyurulmuştur. Ülkemizde ise TSE'nin Nisan 2018 de kabul etmesi sonucu belgelendirmeler yapılmaya başlanmıştır. OHSAS 18001 belgesi olan tüm işletmelerde ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi'ne geçiş gerekliliği doğmuştur.

ISO 45001 standardı Haziran 2013'te ISO Teknik Yönetim Kurulu Proje Komitesi tarafından oluşturulmuştur. 45001 standardının temel amaçlarından bazıları, üst yönetimin gönüllülüğünün artırılması, çalışanların sisteme dâhil olmaları sağlanarak işletmedeki risklere dikkat ederek çalışması için şartların sağlanması, satın alma yapılan ve taşeron firma işverenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği sürecine dâhil edilmesi, tüm ilgili tarafların bilgilerine başvurulması, işletmelerdeki İSG faaliyetlerinin etkinliğinin artırmasıdır(Kurt,1999).

Tablo 3. OHSAS 18001 ile ISO 45001 standardı arasındaki genel farklar

OHSAS 18001	ISO 45001
Dört ana başlıktan oluşur.	On ana başlıktan oluşur.
	Yeni kavramlar geliştirilmiştir. (Organizasyon Bağlamı, Liderlik ve Belgelendirilmiş Bilgi)
	Tedarikçiler, yükleniciler ve alt işverenler ile ilgili maddeler içermektedir.
	Risk yönetimi ve sürekli gelişim-iyileştirme konularına daha çok odaklanmıştır

Tablo 4. OHSAS 18001 ile ISO 45001 standartları ortak noktaları

<ul style="list-style-type: none">-Tehlikelerin bertaraf edilmesi,-İkame Yönteminin uygulanması (tehlikeli olan yerine daha az tehlikeli malzeme, işlem, işletme veya teçhizat kullanılması)-Mühendislik teknik çalışmaların yapılması,-İşletmede kullanılacak levha ve talimatlar,-Üst yönetim denetimleri,-Kişisel koruyucu teçhizat temini ve kullandırılması.
--

Kaynak :(Kurt, 1999)

3.3.1 ISO 45001 Uygulaması

Etkin ve işleyen bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kurmak kolay bir durum sayılmaz. Uygulanacak sistemin tüm prosesler bazında belirli aralıklarda kontrol edilebilir ve ölçülebilir olması gerekir. Sistemdeki diğer mühim konu üst yönetim ve çalışanlar arasındaki iletişimin iyi olmasıdır. Taraflar arasındaki iletişimin iyi olması sistemin işlemesi için gerekli bir durumdur. (Çakmak, 2019).

OHSAS 18001, İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sisteminde 5 temel başlık olup ve planla- uygula-kontrol et- önlem al (PUKÖ) çevrimi temelinde oluşturulmuştur.

Sistemin temelinde İSG politikası yer almaktadır. Yönetim sistemini oluşturan başlıklar şu şekilde sıralanabilir (Kurt, (1999), Toksöz, (2011)).

a. İSG Politikası Oluşturmak: Üst yönetim, tüm organizasyon yapısında destek olarak İş Sağlığı ve Güvenliği politikasını tanımlamalı, İSG Politikasının kendi kapsamına göre oluşturulmasını sağlamalıdır. İSG politikası, firmanın risklerinin özelliklerine ve kapsamına uygun olmalı, her türlü iş kazalarının önlenmesi ve güncel yasal düzenlemelere uyma taahhüdünü içermeli, İSG hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi için çerçeve oluşturmayı taahhüt etmelidir. Politika oluşturmak doğrudan konu ile ilgili en üst yönetimin bakış açısına bağlıdır.

b. Planlama: Planlamada üç alt madde bulunur. Bunlar tehlikeleri belirleme, risk değerlendirmesi ve belirtici etkenlerdir, Yasal ve diğer gereklilikler, Hedefler ve programlardır.

-Tehlikeleri belirleme, risk değerlendirmesi ve belirtici etkenlerdir.

-Bu adım proaktif yaklaşım gerektirdiğinden risklerin belirlenmesinde önceliklendirme ve dokümantasyonunu sağlamada önemli rol oynar. Bu nedenle tehlike tanımlama, risk değerlendirme dokümanının her zaman güncel olması sağlanmalıdır. İşletme devam eden tehlike tespiti, risk değerlendirmesi ve gerekli kontrollerin belirlenmesi için bir prosedür oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir.

-Yasal ve diğer gereklilikler: Tüm işletmeler kendi faaliyetleri kapsamında yasal ve diğer İSG gerekliliklerini bilmeli bu gereklilikleri yerine getirmelidir. Kuruluş ve kuruluşla ilgili tarafların denetiminde çalışan kişilere ilgili bilgileri vermelidir. Yasal mevzuatların takibi belirli periyotlarda kontrol edilerek takibi sağlanmalıdır.

- Hedefler ve Programlar, İşletmeler, İSG hedeflerini bünyesindeki tüm prosesler bazında oluşturmalı ve sorumlulukları da belirlemelidir. Bu hedefler ölçülebilir nitelikte olmalı ve İSG politikasıyla uyum göstermelidir. Kuruluş hedefleri oluşturulurken bunlara ek olarak, teknolojik, finansal, operasyonel ve işletme gerekliliklerini ve ilgili tarafların görüşlerini de dikkate alınmalıdır. Bu hedeflere ulaşmak için planlar oluşturulmalıdır.

Uygulama ve İşletme: Bu konuda yedi alt özellik vardır. Bunlar;

-Kaynaklar, roller, sorumluluk, hesap verebilirlik ve yetki: İSG Yönetim Sistemi için yetki ve görevleri üst yönetim üstlenmelidir. Ayrıca üst yönetim, kaynakların kullanılabilirliğini sağlamak, rolleri tanımlamak, sorumlulukları ve yükümlülükleri ve yetkilileri belirlemelidir. Kuruluş, diğer görevlerinden farklı olarak, İSG için belirli bir yetki ve sorumluluk taşıyan bir yönetim üyesi görevlendirmeli bu kişi veya kişileri ilgililerin bilgisine sunmalıdır.

-Yeterlilik, Eğitim ve Bilinç(farkındalık): Kuruluş, çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliğini etkileyecek yetki ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli eğitim verilmesini ve İSG ile ilgili kayıtların muhafaza edilmesini sağlamalıdır. Kuruluş, İSG ile ilgili eğitim gereksinimlerini belirlemeli ve tanımlamalıdır. Eğitim yöntemlerini ve planlarını yapıp uygulayarak gerekli kayıtların tutulmasını sağlanmalıdır.

-İletişim, katılım ve danışma: İşletmede gerek iç gerekse dış iletişim araçlarının aktif kullanılması gerekir,

-Dokümantasyon: İSG yönetim sistemi için gerekli tüm kayıtların saklanması ve güncelleştirilmesini içermelidir

-Dokümantasyon Kontrolü: İSG yönetim sistemi için oluşturulan dokümanların uygulamaya girmeden önce kabul edilmesi, ilgili kişilere aktarılması ve gerektiğinde revize edilmesi gerekir.

-İşletme Kontrolü: İşletme, tüm proseslerde karşılaşılabileceği tehlikeleri belirleyerek gereken önleyici tedbirlerin uygulanabilir olmasını kontrol etmelidir. Bu kontrol ve önlemler firma ziyaretçilerini, alt işverenleri de kapsamalıdır.

-Acil durum hazırlığı ve bu hallerde yapılması gerekenler: İşletme bünyesinde olası acil durumlar belirlenerek belirli periyotlarda yangın, deprem vb. acil durumlarla ilgili tatbikat yapılarak kayıt altına alınmalıdır. Gerektiğinde planlar revize edilerek güncellenmeleri sağlanmalıdır. Kontrol: Kontrol 5 alt bileşeni içermektedir.

-Performans ölçümü ve izleme: İşletmenin hedeflerine ulaşma derecesi proses bazlı ve ölçülebilir olarak belirlenmeli.

-Uygunluğun değerlendirilmesi: İşletmenin güncel mevzuata göre gereklilikleri kontrol edilmelidir.

-Olayların araştırılması, uygunsuzluklar, düzeltici ve önleyici faaliyetler: İşletmede yaşanan ramak kala, kaza ve meslek hastalıklarının kaynağı olan uygunsuzlukları araştırarak ilgili düzeltici faaliyetleri gerçekleştirmek ve kayıt altına almak gerekmektedir.

-Kayıtların kontrolü: Yasal ve İSGYS'nin şartlarına uyumun ne derece gerçekleştiğini ile ilgili bilgilerin kayıt altına alınması gereklidir. Bu kayıtların saklanması ile ilgili sistem prosedürü dokümante edilmelidir.

-İç denetim: İşletme kurmuş olduğu İSG yönetim sisteminin şartlara uyup uymadığını, gereken şekilde korunup korunmadığını, kuruluşun İSG politika ve hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını kontrol etmek için iç tetkiklerin belirli aralıklarla gerçekleşmelidir.

Yönetimin Gözden Geçirilmesi: İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi etkinliğinin belirli aralıklarla gözden geçirilmesini ve üst yönetimin gerekli önlemleri almasını gerektirir. Yönetim sisteminin etkinliğinin belirli aralıklarla gözden geçirilmesi tüm kalite yönetim sistemlerinin temel amacıdır. (Kurt,(1999) ,Toksöz, (2011)).

3.3.2 ISO 45001 Faydaları

Çalışan güvenliğini korumak ve sağlıklı işyeri altyapısını sağlamak için işverenlerin çoğu yasal şartlardan daha da gelişmiş bir şekilde önemli yatırımlar yapabilmektedirler. Bu işverenler zaman içerisinde yaptıkları yatırımların boşa gitmediğini çalışan motivasyonu ve iş veriminin artmasıyla görmüşlerdir (Kurt, 1999).

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin işletmelere faydalarını şu şekilde özetlenebilir (Aydemir,(2008),Yakut,(2012)).

- İşyerinden kaynaklı güvensiz durumlardan çalışanların etkilenmemelerini sağlar,
- İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyerek ile oluşan ekonomik kayıpları azaltır,
- Çalışanlarda işyerinde alınan tedbirlerden kaynaklı kendini değerli görme hissi sağlanır,
- İşyerinde alınan eğitimlerin çalışanın kendi yakın çevresine aktarılmasıyla toplumsal gelişimin arttırılması sağlanır,
- İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi standardında uygulanması gereken maddelerden biri olan iletişim maddesi sayesinde çalışanların üst yönetim kararlarına fikir beyan edebilmesi ve sosyalleşebilmesini sağlanması,
- Proaktif yaklaşım sağladığından işyerinin güvenliği için altyapı sağlar,
- İşletmelerde standardın gerektirdiği iç denetim ve dış denetimlerle görülen herhangi bir uygunsuzlukta düzeltici faaliyet düzenleme, faaliyet sorumlularını belirleme, izleme ve kayıtların alınmasını sağlar,
- Diğer yönetim sistemlerine entegrasyonda temel oluşturur,
- Müşteri ve diğer taraflarla ilişkilerinde olumlu etki oluşturur,
- Standardın ön şartı niteliğinde olan yasal şartlara uyumu sonucu belgelendirilmiş işletmelerde yasal olmayan faaliyetlerin önlenmesini sağlar,
- Sürekli iyileşme sistematiği ile hem işletme hem de çalışanları sürekli gelişmeye açık tutar (Aydemir, (2008), Yakut, (2012))

Büyük ölçekli ve çok alanlı kuruluşlarda İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerini (İSGYS) kullanmanın faydaları olmaktadır. Bu faydaların küçük işletmelere aktarılması, sistemin işleyişi ve bürokrasisi nedeniyle Küçük ve Orta Büyüklükteki (KOBİ) işletmelerde ekonomik imkânsızlıklardan kaynaklı zorluklarla karşılaşılabilir (Kurt, 1999).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE UYGULAMA

4.1 Çalışmada Uygulanacak Yöntemler

Yapılan bu çalışmada ISO 45001 Yönetim Sistemi'nin çalışanlar üzerindeki performansını ölçmek için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Bu amaçla tekil önermelerden genel önermelere akıl yürüterek sonuca ulaşan bir prensip benimsenmiştir. ISO 45001 yönetim sistemi uygulanan bir gıda işletmesindeki çalışanlara anket düzenlenerek sonuçlar analiz edilmiştir.

Belirlenmiş problemlere ait soruların sistemli ve doğru olarak çözümlendirildiği çalışmalara araştırma adı verilebilir. Yapılan araştırmaların geçerli olabilmesi ise, araştırılan konu ile ilgili soruların cevaplarının doğru şekilde verilebilmesiyle ilgilidir ve bu açıdan araştırmacının her adımı doğru ve dikkatli atması gerekir.

Bilimsel araştırmalarda kullanılan iki yöntem nicel ve nitel araştırmalardır. Bu iki araştırma şekli ile ilgili geçmiş yıllarda karışıklıklar yaşanmış olmasına rağmen sonuç olarak bir araştırmada hem nitel hem de nicel araştırmanın yapılması problemlerin çözülmesinde çok daha iyi sonuçlar verecektir. Son yıllarsa sosyal bilimlerde nitel araştırmaların kullanılması daha da yaygınlaşmıştır(Yıldırım, 1999).

Örnek seçiminde İstanbul'da bir gıda işletmesinde ISO 45001 yönetim sisteminin performansının değerlendirilmesi amaçlanmış, bu firmanın çalışanlarına anket düzenlenmiştir.

Anket formunun başında ankete katılacak olan kişilerin demografik bilgileri içeren bölüm yer almaktadır. Anket aracılığıyla firma çalışanlarından bilgi toplanması birebir yapılmıştır. Anket formunda yer alan sorular toplamda 33 adet olup İSG standardının maddelerini kapsayan 14 ayrı bölümden oluşmaktadır.

4.2 Veri Kaynakları ve Uygulama

ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001 yönetim sistemlerinde olduğu gibi yönetim ISO 45001:2018'de de belirli aralıklarla sistem denetlemesi yapılır. Bu denetlemeler firmalarda iş sağlığı ve güvenliği sisteminin uygulanıp uygulanmadığını, uygulamaların standart şartlarına göre olup olmadığının kontrol edilmesi sağlanır.

Bu kontroller firmalardaki sistem performansının etkinliğini belirlemede ana etkenlerden biridir.

ISO 45001:2018 İş sağlığı ve Güvenliği yönetim sisteminin çalışanlar üzerindeki farkındalığının değerlendirilmesi o işletmede belirli aralıklarla denetleme yaparak belirlenebilir. Bu değerlendirmenin diğer bir yolu da farkındalığın irdelenmesi ve sürekli izleme yaparak olabilmektedir.

Bu çalışmada konu ile ilgili literatür taramasından sonra, ISO 45001:2018'in gereklilikleri incelenmiş ve daha önce hazır halde bulunan 33 soruluk anket formu kullanılarak veri toplanmıştır. Çalışanlar için 33 soruluk oluşturulan ankette 5'li Likert ölçeği kullanılmış olup her bir madde 1 ile 5 puan arasında değerlendirilmiştir. 33 sorunun cevapları, (Kesinlikle katılmıyorum 1 puan, Katılmıyorum 2 puan, Ne katılıyorum ne katılmıyorum 3 puan, Katılıyorum 4 puan, Kesinlikle katılıyorum 5 puan) şeklinde hesaplanmış, kalan 2 sorunun cevapları ise (Hiç öneride bulunmam 5 puan, Neredeyse hiç 4 puan, Arada bir 3 puan, Çoğunlukla 2 puan ve Her zaman 1 puan) şeklinde oluşturulmuştur.(Bahar,1999)

Anket (EK-A) ; 14 alt başlıkta değerlendirilmiştir. Bunlar;

- A) İSG Politikası
- B) Çalışanların Katılımı
- C) Sorumluluklar ve İzlenebilirlik
- D) İSG Eğitimini Sağlamak
- E) İSG ile ilgili yayınlar
- F) Yönetim Sistemleri Belgeleri
- G) İletişim
- H) İSG hedefleri ve iyileştirme planları
- I) Risk Değerlendirme Süreci
- J) Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması
- K) Değişim Yönetimi

- L) Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki
- P) İş Kazası, Hastalık ve olayların incelenmesi ve İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)'ne etkileri
- Q) Yönetim Sistemi Denetimi şeklindedir.

Bu çalışmada tam olarak ISO 45001:2008 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi performansı değerlendirilmiştir.

Anketlerin incelenerek sonuca ulaşılabilmesi için günümüzde artık istatistiki verilerle uğraşmadan bilgisayar programlarından faydalanılmaktadır. Bu çalışmadaki analizler istatistik analiz programı SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22 versiyonu kullanılarak yapılmıştır. Anket cevaplarını SPSS programına girebilmek için cevaplar Excel dosyasına aktarılarak değerlendirmeye alınmış ve Tablo 5'te bir kesiti verilmiştir. Basit tanımlayıcı istatistikler, anketin güvenilirliği değerlendirmesi için Cronbach Alfa Katsayısı Güvenilirlik Analizi gibi analizler yapılmıştır.

Tablo 5. Anketten örnek veri dosyası kesiti

A) İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKASI		
A1. İşveren İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) politikasını oluştururken bana danışmış ve fikrimi almıştır.	A2. Şirket oluşturulan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) politikasını çalışanlara beyan etmiştir.	B3. Şirket İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) konularıyla ilgili bizden düzenli bilgi alır.
4	4	3
4	4	3
4	4	3
3	3	3

B4. Şirket risk değerlendirmesi çalışmalarında çalıştığımız kısımla alakalı tehlike ve risklerin neler olduğunu bize sormuştur.	B5. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) iyileştirme amacıyla şirket yönetimine önerilerde bulunurum.	B6. Şirket düzenleyici ve önleyici faaliyetler için bizden bilgi alır.
4	3	3
4	3	3
4	3	3
3	1	2

C) SORUMLULUK VE İZLENEBİLİRLİK		
C7. a) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)konuları ile ilgili bana görev ve sorumluluklar verilmiştir.	C7. b) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)konuları ile ilgili bana verilen görevlendirmede görev ve sorumluluklarım konusunda eğitilmiş durumdayım..	C[8. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili görevli ve sorumlu olan çalışanların bilgileri bana beyan edilmiştir.
3	4	4
3	3	4
3	3	4
3	3	4

4.3 Firmanın Demografik Bilgileri

Çalışmada kullanılan anket bir gıda işletmesinde çalışan 150 personele uygulanmıştır. Firmanın demografik bilgileri Tablo 6’de verilmiştir. Tabloda katılımcıların profilleri sayı ve yüzde olarak özetlenmiştir. Katılımcıların %56,3’ü kadınlardan oluşmaktadır. Çalışanların %69,4’i evli olup, en büyük dilimi % 35,4 ile 3-5 yıl arasında çalışanların oluşturduğu anlaşılmıştır. Çalışanların %87,5’i mavi yakalılarından oluşmakta, %54,2’si ISO 45001 ISG yönetim sisteminin uygulandığını söylemekte ve %81,9’u ISG eğitimi aldığını bildirmiştir.

Tablo 6. Firmanın demografik bilgi dağılımı

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	81	56.3
	Erkek	63	43.8
Medeni durum	Bekâr	44	30.6
	Evli	100	69.4
Eğitim Durumu	Okuryazar	2	1.4
	İlkokul	41	28.5
	Ortaokul	36	25.0
	Lise	52	36.1
	Önlisans	6	4.2
	Lisans	6	4.2
	Lisansüstü	1	0.7
Göreviniz	İdari personel / beyaz yaka	18	12.5
	Üretim personeli / mavi yaka	126	87.5
Sektörde Kaç Yıldır Çalışıyorsunuz?	1 yıldan az	19	13.2
	1-2 yıl	29	20.1
	3-5 yıl	51	35.4
	6-10 yıl	26	18.1
	10 yıl ve üzeri	19	13.2
Firmanızda İSG Yönetim sistemi uygulanıyor mu?	ISO 45001	78	54.2
	Bilmiyorum	64	44.4
	Uygulanmıyor	2	1.4

Tablo 7. Firmanın demografik bilgi dağılımı (devamı)

İSG Yönetim Sistemi eğitimi aldınız mı?	Evet	118	81.9
	Hayır	26	18.1
İş Kazası geçirdiniz mi?	Evet	10	6.9
	Hayır	134	93.1

Tablo 6’da görüldüğü üzere çalışanların %36,1’ini lise mezunları oluşturmaktadır. Ülkemizde 12 yıllık ilk ve orta eğitim zorunluluğunun olmasının yanı sıra özellikle üretim kısım şefleri ve teknik eleman olarak çalışanların meslek liselerini bitirdikten sonra işe başlamalarının bu oranın yüksek çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Eğitim seviyesinde genel düşüklüğün sebebi %28,5’la ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Bu eğitim seviyesindeki düşüklük, çalışma yapılan bu işletmede aynı zamanda ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği yönetim sistemi uygulamalarının aksamasında önemli rol oynamaktadır. Toplam personel sayısının ikinci büyük dilimini oluşturan bu çalışanlarda mesleki eğitimin de yeterli olmaması sonucu “her işi yaparım” mantığı ile iş kazası ve ramak kalma olayları sıklıkla yaşanabilmektedir. Zira % 6,9’luk sonuçla iş kazası geçiren kişi sayısının birçoğunu da ilkokul mezunları oluşturmaktadır.

4.4 Hesaplamalar ve İstatistiksel Değerlendirmeler

Bu çalışmada düzenlenen anket sonucunda alınan cevaplar excel dosyalarına aktarılmış ve analizde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22’nci yazılım programı kullanılmıştır. Analiz aşamasında verilerin SPSS istatistiksel yazılımında analizini kolaylaştırmak için, puanlama sistemi 5’li Likert ölçeğine dönüştürülmüştür. SPSS 22.0 programı yardımıyla veriler istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir;

4.5 Basit tanımlayıcı istatistikler

Basit tanımlayıcı istatistikler, elde edilmiş veri bütününün özelliklerini tanımlarlar.

Tanımlayıcı İstatistikler:

- Sayısal değerleri özet bir şekilde gösteren,
- Kısa özet sağlayan,
- Birimlerin yığıldıkları ana değerleri veren,
- Yayılımı belirten,
- Dağılımlar hakkında bilgi veren değerlerdir. (Kadioğlu, H).

Basit tanımlayıcı istatistikler uygulanırken, çalışma sonucunda elde edilen büyük veri gruplarından daha küçük veri grupları örneklenerek büyük veri grupları ile ilgili bilgiye ulaşmak hedeflenmektedir. Elde edilen bu verilerin düzenli bir şekilde sıralanabilmesi için verilerin tek tek incelenerek anlaşılması gereklidir. Bu aşamada tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılır. Tanımlayıcı istatistiklerde değişkenlere dair tablolar elde edilir. Bu tablolardan sonuca varabilmek için hangi gruplarda daha fazla birikme olduğu ve hangilerinde farklılıklar olduğu bilgilerine yer verilir. Kullanılacak tablolar araştırmamızdan çıkan sonuçlara göre değişiklik gösterebilir. (<http://www.biyostatistikci.com/tanimlayici-istatistikler/>. Erişim Tarihi: 20.12.2021).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1 Cronbach Alfa Katsayısı Güvenirlik Analizi

Cronbach Alfa Katsayısı, ölçekteki soruların dengeli bir yapıyı anlamlandırmak amacıyla bütünlük sağlayıp sağlamadığını inceler. Ankette yöneltilen soruların birbiri ile yakınlığını, denkliliğini ortaya çıkaran bir katsayıdır. Bu katsayı değeri ne kadar yüksekse soruların o kadar birbirine denk ve tutarlı olduğu anlaşılır.

Cronbach Alfa Katsayısı anketteki bütün soruları baz aldığından güvenilirlik yapısı diğer katsayılara göre en iyisi olarak kabul edilir. Anketteki sorular tutarlı ise bu katsayı değeri 1 e yakın olur.

Cronbach alfa güvenilirlik analizi adını Lee Cronbach'dan almıştır. Lee Cronbach 1951 yılında bu analizi bularak kullanıma sunmuştur. Cronbach Alfa Katsayısı maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsüdür, ölçekte kullanılmış olan dataların eşit bir şekilde aktarılmasını açıklamak sebebiyle kullanılmaktadır. Cronbach alfa katsayısı değerinin yüksek olması ölçekteki kullanılan maddelerin kendi aralarındaki bağın da bir o kadar uygun olduğu düşünülür. Buna göre hesaplanan Cronbach alfa katsayısı değerleri aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir.

- $0 < R^2 < 0,40$ ise güvenilir değil.
- $0,40 < R^2 < 0,60$ ise düşük güvenilirlikte
- $0,60 < R^2 < 0,80$ ise oldukça güvenilir
- $0,80 < R^2 < 1,00$ ise yüksek güvenilirliktedir. (Terzi, 2019)

Cronbach alfa, likert tipi adı verilen ölçeklerde sıklıkla kullanılmaktadır. Likert ölçeği, 1932 yılından günümüze kadar kullanılmış ve 5 puanlık ölçek şeklinde ortaya çıkmıştır. Araştırmacıların araştırmalarında destek aldıkları katılımcıların fikirlerini almak için kullandıkları tek boyutlu bir ölçektir. Likert Ölçeğinde herhangi bir maddeye cevap verilirken, kullanıcı net bir şekilde kendi düşünceleri doğrultusunda cevap verir. Bu ölçekler, katılımcıların herhangi bir konudaki hem fikir olma durumlarını veya anlaşmazlık düzeyini belirlemeyi sağlamaktadır. Katılımcıların, tutumlarının ölçülebileceğini baz alarak ya tam uzlaşmayı ya da tam anlaşmazlığı ölçmektedir. (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş.'nin Mimarsinan fabrikasındaki çalışanlardan bu araştırmaya katılanların %56,3'ü kadın, %43,8'i erkek, %30,6'sı bekâr, %69,4'ü evli, %1,4'ü okur/yazar, %28,5'i ilkokul, %25'i ortaokul, %4,2'si önlisans, %4,2'si lisans mezunu, %12,5'i İdari personel / beyaz yaka,%87,5'i Üretim personeli / mavi yaka olarak görev yapmaktadır.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. Ve Tic. A.Ş. fabrikasında katılımcıların;

%13,2'si bir yıldan daha az,

%20,1'i 1-2 yıl arasında,

%35,4'ü 3-5 yıl arasında,

%18,1'i 6-10 yıl arasında,

%13,2'si 10 yıl ve daha fazla süredir çalışmaktadır.

Çalışanların % 54,2'si firmaların da ISO 45001 yönetim sistemi uygulandığını,

%44,4 firmalarında herhangi bir İSG Yönetim sistemi uygulandığını bilmediklerini,

%1,4'ü firmalarında İSG Yönetim sistemi uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılanların %81,9'u İSG Yönetim Sistemi eğitimi aldığını, %18,1'i ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi eğitimi almadıklarını,

%6,9'u iş kazası geçirdiklerini, %93,1'i iş kazası geçirmediğini belirtmişlerdir.

5.2 Anketin Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi

Anketin güvenilirliği için Cronbach Alfa Katsayısı Güvenirlilik Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7 (ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin Performans Değerlendirmesi Anketi İçin Güvenirlilik Analizi (Cronbach Alfa Katsayısı) 'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Cronbach alfa katsayısı güvenilirlik analizi

Güvenilirlik Alfa katsayısı(α)	Madde Sayısı
0,845	33

Güvenilirlik alfa katsayısı 0,845 olarak belirlenmiş ve ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin maddelerinin birbirleri ile yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Ortalamalara ait betimsel istatistikleri

Değişkenler	N	Min.	Max	Ort.	Ss
Birinci grup (İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)Politikası) Ortalaması	144	2,17	4,83	3,21	0,69
İkinci (İzlenebilirlik) grup ortalaması	144	2,00	5,00	3,95	0,47
Üçüncü (Eğitim) grup ortalaması	143	3,00	5,00	3,98	0,36
Dördüncü (Yayın) grup ortalaması	143	2,00	5,00	3,45	0,80
Beşinci (Dokümantasyon) grup ortalaması	143	2,67	5,00	4,01	0,46
Altıncı (İletişim) grup ortalaması	143	1,00	5,00	3,14	0,73
Yedinci (İyileştirme) grup ortalaması	143	1,00	5,00	3,44	0,78
Sekizinci (Risk Değerlendirme) grup Ortalaması	143	2,00	5,00	3,90	0,66
Dokuzuncu (Kontrol Tedbirleri) grup ortalaması	143	2,00	5,00	3,87	0,52
Onuncu (Değişim Yönetimi) grup ortalaması	143	1,33	5,00	3,41	0,66
On Birinci (Acil Durum) grup ortalaması	143	2,00	5,00	4,14	0,57
On ikinci (Olay) grup ortalaması	143	2,00	5,00	3,95	0,48
On üçüncü (İç Denetim) grup ortalaması	143	1,00	5,00	3,13	1,03

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş.’de katılımcıların verdikleri anket cevaplarına göre soru gruplarından aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde; katılımcıların “İş Sağlığı Ve Güvenliği Politikası” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,21, “Sorumluluk ve İzlenebilirlik” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,95, “İSG Eğitimini Sağlamak” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,98, “İSG ile ilgili Yayınlar” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,45, “Yönetim Sistemleri Belgeleri” ölçeğine verdiği ortalama cevap 4,01, “İletişim” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,14, “İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,44, “Risk Değerlendirme Süreci” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,90, “Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,87, “Değişim Yönetimi” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,41, “Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki” ölçeğine verdiği ortalama cevap 4,14, “İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG’ye Etkileri” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,95, “Yönetim Sistemi Denetimi” ölçeğine verdiği ortalama cevap 3,14 olarak gözlemlenmiştir.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik SAN. Ve Tic. A.Ş. ’de, Acil Durum Önleme, Hazırlık ve acil durum eylem planı prosedürleri ile ilgili konularda çalışanlara eğitim verildiği, işyerindeki çalışanların bilgilendirilmiş ve acil durum tatbikatları yapılmış olduğu anlaşılmıştır. Personelin diğer konulardan daha fazla acil durumlarla ilgili farkındalık sahibi olduğu belirlenmiştir.

Acil durumlara farkındalıktan sonra çalışanların Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. Ve Tic. A.Ş. ’de ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi dokümantasyonunu bildikleri, makine ve teçhizatlar için hazırlanan talimatlar doğrultusunda çalıştıkları, makine & ekipman değişikliği olduğunda bakım ve talimatların da güncellendiği, yönetim sisteminin yapısı, prosedürler ve talimatlar konusunda çalışanların bilgilendirildiği anlaşılmıştır.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş. ’de gerekli İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri verilmiş ve farkındalık oluşturulmuştur.

İşletmede iş kazası ve ramak kala olaylarının tekrarlanmaması için önlem almış ve iş kazası ramak kala olaylarıyla ilgili kişilere eğitim vermiştir.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş. 'de çalışanlar "İSG Politikası" ile ilgili bilgi sahibidir.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş. 'de çalışanlara görev ve sorumluluklar verilmiş, ilgili kişilere sorumlulukları ve çalıştıkları bölümde tehlike ve risklerin farkındalığını beyan edilmiştir. Risk kontrol tedbirlerinin üst yönetim tarafından sağlanan kaynaklar doğrultusunda uygulandığı anlaşılmıştır.

İş sağlığı ve güvenliği yayımlar çalışanlara kısmen iletilmiş, işletmede İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Hedefleri ve İyileştirme Planları ile ilgili çalışanların iyileştirme tekliflerine cevap verilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş. 'de çalışanlar yeni makine alınacağı zaman İSG konusunda kendilerine danışıldığını, yeni bir makine veya proses değişikliğinde oluşabilecek riskler hakkında bilgilendirildiğini aktarmıştır.

İşletme İSG konuları ilgili çalışanlara e-posta, broşür, bültenlerle bilgi verildiği ve anketler uygulandığı anlaşılmaktadır. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Denetimleri gerçekleştirilmiş, İSG yönetim sisteminin iç denetimine çalışanlarını dâhil edilmiştir.

Tablo 10. Yaşa ait betimsel istatistikleri

Değişkenler	N	Min	Max	Ort.	Ss
Yaş	144	18	58	37,23	10,10
Kayıp Gün	10	1	180	44,90	73,41

Tablo 9'da incelendiğinde çalışmaya katılanların yaşları 18-58 aralığındadır. Çalışanların yaş ortalaması ise 37,23'dür.

İş kazası geçiren katılımcıların kayıp iş günü sayısı 1-180 arasında olup, ortalama olarak 44,90 gündür.

Tablo 11.Grup ortalamalarının firmada isg yönetim sistemi uygulanma durumuna göre karşılaştırılması

Gruplar	Yönetim Sistemi	N	$\bar{x} \pm Ss$	T	P
Birinci (İSG Politikası) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,52±0,63	6,86	0,01*
	Bilmiyorum	64	2,82±0,58		
İkinci (İzlenebilirlik) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,95±0,48	3,19	0,01*
	Bilmiyorum	64	3,85±0,44		
Üçüncü (Eğitim) grup ortalaması	ISO 45001	78	4,05±0,33	2,45	0,02*
	Bilmiyorum	63	3,9±0,39		
Dördüncü (Yayın) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,63±0,85	2,97	0,01*
	Bilmiyorum	63	3,24±0,67		
Beşinci (Dokümantasyon) grup ortalaması	ISO 45001	78	4,16±0,42	4,58	0,01*
	Bilmiyorum	63	3,82±0,46		
Altıncı (İletişim) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,32±0,77	3,27	0,01*
	Bilmiyorum	63	2,93±0,62		
Yedinci (İyileştirme) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,51±0,83	1,23	0,22
	Bilmiyorum	63	3,35±0,72		
Sekizinci (Risk Değerlendirme) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,97±0,74	1,46	0,15
	Bilmiyorum	63	3,81±0,56		
Dokuzuncu (Kontrol Tedbirleri) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,92±0,57	1,42	0,16
	Bilmiyorum	63	3,8±0,47		
Onuncu (Değişim Yönetimi) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,53±0,71	2,64	0,01*
	Bilmiyorum	63	3,24±0,57		
On Birinci (Acil Durum) grup ortalaması	ISO 45001	78	4,19±0,69	1,33	0,19
	Bilmiyorum	63	4,06±0,38		
On ikinci (Olay) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,98±0,55	0,54	0,59
	Bilmiyorum	63	3,94±0,38		
On üçüncü (İç Denetim) grup ortalaması	ISO 45001	78	3,33±1,03	2,60	0,01*
	Bilmiyorum	63	2,89±0,99		

*p<0,05
p=anlamlılık düzeyi
t=istatistik değeri

ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen ve bizzat kendileri de bu çalışmalar içerisinde olan çalışanların, çalışmaya konu olan işletmede; İSG politikası oluşturulurken kendilerinden fikir alındığı veya İSG politikasının kendilerine beyan edildiği, firmadaki sorumluluklarını bildikleri ve izlenebilirliği sağlayabildikleri, ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi eğitimlerini alarak ilgili dokümantasyona vakıf oldukları, alt-üst birimlerle iletişim kurabildikleri, işletme içi sistem işleyişinde herhangi bir değişikliğe gerek duyulduğunda kendilerinden fikir alındığı veya önerileri de açık olduğu, düzenli iç denetimlere tabi olundukları anlaşılmaktadır. Alınan verilere göre; Tablo 10'da görülen ve çalışmaya konu olan fabrikada çalışanlarda ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulanma durumuna göre karşılaştırma sonuçları aşağıda verilmiştir.

- “İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Politikası” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ve sistem dâhilinde çalışanlara beyan edildiği sonucuna varılmıştır.
- “Sorumluluklar ve İzlenebilirlik” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, sorumlulukların belirlendiği, ilgili kişilere beyan edildiği ve diğer çalışanlara da duyurulduğu anlaşılmıştır.
- “ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimleri” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, işletmede iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından periyodik olarak planlı veya plansız eğitimlerin gerçekleştirildiği, acil durumlarla ilgili olarak da bilgilendirmeler yapıldığı anlaşılmıştır.

- “ İş Sağlığı ve Güvenliği Yayınları” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, işletme içerisinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili iç yayınlar yapıldığı sonucuna varılmıştır.
- “ İş Sağlığı ve Güvenliği Dokümantasyonu” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, işyerindeki makine ve teçhizatlar için talimatların oluşturulduğu, değişiklik durumunda talimatların güncellendiği yönetim sisteminin yapısı, prosedürler ve talimatlar konusunda eğitimlerin çalışanlara verildiği anlaşılmıştır.
- “İletişim” ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, çalışanlara elektronik posta, broşür, duyuru panolarıyla bilginin ulaştığı anlaşılmıştır.
- “Değişim Yönetimi” ölçeğine; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.
- “Yönetim Sistemi Denetimi“ ölçeğinin; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanların cevapları ile bilmeyen çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık cevaplarının anlamlı farklılık gösterdiği, işletmede yeni makine alınacağı zaman İSG konusunda çalışanların önerileri dikkate alınarak, yeni bir makine veya proses değişikliğinde oluşabilecek riskler hakkında bilgilendirildikleri anlaşılmıştır.

Üst yönetimin belirlenen hedeflere yeterli kaynak ayırması, yetersiz altyapıdan kaynaklı uygulanamayan risk kontrol tedbirlerinin risk skorlarını düşürebilmek için gerekli düzeltmelerin yapılması, personel sirkülasyonu sonucu acil durumlar konusunda eğitim ve tatbikat eksikliklerinin tamamlanması sistem performansını etkileyecektir.

Tablo 12. Grup ortalamalarının isg yönetim sistemi eğitimi alma durumuna göre karşılaştırılması

Gruplar	Eğitim Alma Durumu	N	$\bar{X} \pm S_s$	T	P
Birinci İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)Politikası grup ortalaması	Evet	118	3,3±0,69	3,32	0,01*
	Hayır	26	2,81±0,58		
İkinci (İzlenebilirlik) grup ortalaması	Evet	118	3,93±0,38	2,15	0,03*
	Hayır	26	3,77±0,65		
Üçüncü (Eğitim) grup ortalaması	Evet	117	4,01±0,33	1,94	0,052
	Hayır	26	3,86±0,44		
Dördüncü (Yayın)grup ortalaması	Evet	117	3,47±0,83	0,71	0,48
	Hayır	26	3,35±0,69		
Beşinci (Dokümantasyon) grup ortalaması	Evet	117	4,07±0,39	3,86	0,01*
	Hayır	26	3,71±0,63		
Altıncı (İletişim)grup ortalaması	Evet	117	3,16±0,75	0,66	0,51
	Hayır	26	3,06±0,62		
Yedinci (İyileştirme) grup ortalaması	Evet	117	3,49±0,79	1,52	0,13
	Hayır	26	3,23±0,71		
Sekizinci (Risk Değerlendirme) grup ortalaması	Evet	117	3,9±0,66	-0,18	0,86
	Hayır	26	3,92±0,69		
Dokuzuncu (Kontrol Tedbirleri) grup ortalaması	Evet	117	3,91±0,51	1,91	0,06
	Hayır	26	3,69±0,54		
Onuncu (Değişim Yönetimi) grup ortalaması	Evet	117	3,46±0,66	2,18	0,03*
	Hayır	26	3,15±0,65		
On Birinci (Acil Durum) grup ortalaması	Evet	117	4,16±0,58	1,00	0,32
	Hayır	26	4,04±0,56		

Tablo 13. Grup ortalamalarının isg yönetim sistemi eğitimi alma durumuna göre karşılaştırılması (devamı)

On ikinci (Olay) grup ortalaması	Evet	117	3,99±0,5	1,96	0,05
	Hayır	26	3,79±0,35		
On üçüncü(İç Denetim) grup ortalaması	Evet	117	3,17±1,06	0,94	0,35
	Hayır	26	2,96±0,87		

P<0,05

ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi gerekli eğitimlerini alan çalışanların, çalışmaya konu olan işletmede; İSG politikası oluşturulurken kendilerinden fikir alındığı veya İSG politikasının kendilerine beyan edildiği, firmadaki sorumluluklarını bildikleri ve izlenebilirliği sağlayabildikleri, ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi eğitimlerini alarak ilgili dokümantasyona vakıf oldukları, işletme içi işleyişinde herhangi bir değişikliğe gerek duyulduğunda kendilerinden fikir alındığı veya önerileri de açık olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11’de görülen ve çalışmaya konu olan fabrikada çalışanlarda ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi alma durumuna göre karşılaştırma sonuçları aşağıda verilmiştir.

- “İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Politikası” ölçeğine; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi alan çalışanların cevapları ile eğitim almayan çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Politikası oluşturulurken çalışanların katılım sağladığı ve politikanın kendilerine bildirildiği sonucuna varılmıştır.
- ”Sorumluluklar ve İzlenebilirlik” ölçeğine; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi alan çalışanların cevapları ile eğitim almayan çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmış ve sorumluluklarının farkında oldukları anlaşılmıştır.

- “ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Dokümantasyonu” ölçeğine; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi alan çalışanların cevapları ile eğitim almayan çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. İSG dokümantasyonu ile ilgili de bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.
- “Değişim Yönetimi” ölçeğine; ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi alan çalışanların cevapları ile eğitim almayan çalışanların cevapları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitimi alan çalışanların sisteme dâhil olabildikleri, işyerine yeni makine alınacağı zaman yeni makinenin İş Sağlığı ve Güvenliği riskleri konusunda kendilerine danışıldığı, değişiklik yapılan proseslerde yapılan risk değerlendirmesinin sonuçları hakkında bilgilendirildikleri, şikâyet ve önerilerini iş sağlığı ve güvenliği kuruluna ve üst yönetime sunabildikleri anlaşılmıştır.

5.3 Grup Ortalamaları arasındaki ilişki (Korelasyon analizi)

Korelasyon katsayısında değerlendirme şu şekilde yapılır,

- Elde edilen sonuç negatifse (-) değişkenler birbirleriyle ters orantılı,

- Elde edilen sonuç pozitifse (+) değişkenler arasında doğru orantı olduğunu gösterir. Bulunan sonucu ± 1 'e yakınlığı iki değişken arasındaki bağıın fazlalaştığı, 0'a yaklaştıkça da eksildiği anlaşılmaktadır. Grup ortalamaları arası ilişki Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 14.Grup ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi

		Gruplar											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
İzlenebilirlik	r	0,16											
	p	0,06											
	n	144											
Eğitim	r	0.263	0,08										
	p	0,00	0,35										
	n	143	143										
Yayın	r	0.247	0,16	0.273									
	p	43,00	0,06	0,00									
	n	143	143	143									
Dokümantasyon	r	0.560	0,07	0.589	0.384								
	p	0,00	0,40	0,00	0,00								
	n	143	143	143	143								

Tablo 15. Grup ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi (devamı)

İletişim	r	0.612	- 0,00	0.203	0.246	0.389							
	p	0,00	0,98	0,01	0,00	0,00							
	n	143	143	143	143	143							
İyileştirme	r	0.425	- 0,03	0.312	0,04	0.426	0.489						
	p	0,00	0,77	0,00	0,61	0,00	0,00						
	n	143	143	143	143	143	143						

* İSG Eğitimini Sağlamak ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,263, p<0,05).

* İSG ile Yayınlar ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,273, p<0,05).

- * Yönetim Sistemi Belgeleri ile İSG Politikası arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r: 0,56, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Belgeleri ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r: 0,589, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Belgeleri ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r: 0,384, p<0,05).
- * İletişim ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,612, p<0,05).
- * İletişim ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,203, p<0,05).
- * İletişim ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,246, p<0,05).
- * İletişim ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,389, p<0,05).
- * İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,425, p<0,05).
- * İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,312, p<0,05).
- * İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,426, p<0,05).
- * İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları ile İletişim arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,489, p<0,05).

Tablo 13. Grup Ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Devam)

Gruplar													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Risk Değerlendirmeye	r	0.246	0,12	0.208	0.228	0.438	0.175	0.354					
	p	0,00	0,15	0,01	0,01	0,00	0,04	0,00					
	n	143	143	143	143	143	143	143					
Kontrol tedbirleri	r	0.328	0,13	0.437	0.222	0.496	0.292	0.459	0.573				
	p	0,00	0,12	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00				
	n	143	143	143	143	143	143	143	143				
Değişim Yönetimi	r	0,11	0.169	0.310	- 0,10	0,07	- 0,06	0.247	0,01	0.423			
	p	0,19	0,04	0,00	0,24	0,39	0,50	0,00	0,89	0,00			
	n	143	143	143	143	143	143	143	143	143			
Acil Durum	r	0,12	0.276	0.360	0.284	0.209	- 0,01	0,10	0,09	0.325	0.459		
	p	0,15	0,00	0,00	0,00	0,01	0,94	0,21	0,28	0,00	0,00		
	n	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143		
Olay	r	0.270	0.212	0.428	0.372	0.360	0.165	0.212	0.261	0.566	0.249	0.393	
	p	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,05	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	
	n	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143	
İç denetim	r	0.225	0.259	0,05	0,11	0,04	0.191	0.198	0,07	0,07	0.215	0.171	0,08
	p	0,01	0,00	0,54	0,21	0,66	0,02	0,02	0,40	0,41	0,01	0,04	0,32
	n	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143	143

- * Risk Değerlendirme Süreci ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,246, p<0,05).
- * Risk Değerlendirme Süreci ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,208, p<0,05).
- * Risk Değerlendirme Süreci ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,228, p<0,05).
- * Risk Değerlendirme Süreci ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,438, p<0,05).
- * Risk Değerlendirme Süreci ile İletişim arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,175, p<0,05).
- * Risk Değerlendirme Süreci ile İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,354, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,328, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,437, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,222, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,496, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile İletişim arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,292, p<0,05).

- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,459, p<0,05).
- * Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması ile Risk Değerlendirme Süreci arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,573, p<0,05).
- * Değişim Yönetimi ile Sorumluluk ve İzlenebilirlik arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,169, p<0,05).
- * Değişim Yönetimi ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,310, p<0,05).
- * Değişim Yönetimi ile İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,247, p<0,05).
- * Değişim Yönetimi ile Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,423, p<0,05).
- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile İzlenebilirlik arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,276, p<0,05).
- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,360, p<0,05).
- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,284, p<0,05).
- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,209, p<0,05).
- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile Risk Kontrol Tedbirlerinin

Uygulanması arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,325, p<0,05).

- * Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki ile Değişim Yönetimi arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,459, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,270, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile Sorumluluk ve İzlenebilirlik arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,212, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile İSG Eğitimini Sağlamak arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,428, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile İSG İle İlgili Yayınlar arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,372, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile Yönetim Sistemleri Belgeleri arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,360, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile İletişim arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,165, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,212, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile Risk Değerlendirme Süreci arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,216, p<0,05).

- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,566, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG'ye Etkileri ile Değişim Yönetimi arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,249, p<0,05).
- * İş Kazası, Hastalık ve Olayların İncelenmesi ve İSG' ye Etkileri ile Acil durum Önleme, Hazırlık ve Tepki arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,393, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile İSG Politikası arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,225, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile Sorumluluk ve İzlenebilirlik arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,259, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile İletişim arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,191, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile İSG Hedefleri ve İyileştirme Planları arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,198, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile Değişim Yönetimi arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,215, p<0,05).
- * Yönetim Sistemi Denetimi ile Acil durum Önleme, Hazırlık ve Tepki arasındaki ilişkinin çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir (r:0,171, p<0,05).

İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Politikası işletmede çalışanlar da dâhil edilerek oluşturulmuş ve çalışanlara beyan edilmiştir. Risk değerlendirme çalışmalarına rehber ve üst yönetim onaylı olduğu sonucuna varılmıştır.(r: 0,24, p<0,05), Planlanan ve gerçekleştirilen eğitimler çalışanlar üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır (r: 0,20, p<0,05), İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili duyurular, yayınlar çalışan bilgilendirmesinde

olumlu yönde etkilidir. (r: 0,22, p<0,05) , eğitim alan personel İş Sağlığı ve Güvenliği dokümanları ile ilgili olarak farkındalık sahibi olduğu varsayılabilir. (r: 0,43, p<0,05).

Risk değerlendirme çalışmalarında çalışan ve yönetim iletişimi sağlanmıştır. (r: 0,17, p<0,05), Risk değerlendirme çalışmaları iyileştirici ve önleyici faaliyetlerin başlatılırken, faaliyet sorumlusunu ve termin süresini belirleyerek iyileştirme faaliyetlerine katkı sağlamaktadır (r: 0,35, p<0,05).

Tablo 16. Yaş ile kayıp gün arasındaki ilişkinin incelenmesi

		Kayıp gün
Yaşınız (Rakam ile yazın Örneğin: 34)	R	-0.055
	P	0.879
	N	10

Çalışmaya katılanların yaşları ile iş kazası geçirenlerin, kaza sonrası kayıp gün sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur (r:-0,055, p>0,05). İş kazaları sonrasında yaşanan iş günü kaybı ile çalışanın yaşının ilgisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada İstanbul'da faaliyet gösteren bir gıda işleme ve ambalajlama fabrikasında uygulanan ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim sisteminin performansını ve etkinliğini ölçmek üzere fabrika çalışanlarınca cevaplanan bir anket düzenlenmiştir. Bu anket sonuçları uygun analizlerle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede elde edilen sonuçlar, ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin etkinlik göstergelerini ölçmek, sistemin uygulamalarını iyileştirmek, çalışanlara güvenli bir iş ortamı sağlamak, iş kazası ve meslek hastalığı sayılarını azaltmak, güncel mevzuatın uygulanabilirliğinin takibini yapmak, acil durumlara hazırlık açısından önem arz etmektedir.

İş kazaları, ramak kala ve meslek hastalıklarının çalışanlar üzerindeki negatif etkilerinin önlenmesi için işletmelerde sistemli bir çalışma, denetleme sisteminin olması gereklidir. Bu sistemli çalışmalar kalite yönetim sistemlerinden olan ve diğer yönetim sistemleri ile entegre olabilen ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ile sağlanabilir. Kalite yönetim sistemleri sürekli iyileşme prensibi ile hareket eder. Sürekli iyileşme amaçlı bir işletmede iş kazalarının yaşanmaması için ulusal ve uluslararası mevzuatlara uyum içine girilir, proaktif bir yaklaşım benimsenir ve çalışanlara güven duyacakları bir iş ortamı sağlanır.

Bu nedenle ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığı bir işletme her zaman olumlu bir farklılık oluşturacaktır.

Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş 'de çalışmaya katılanların yaşları 18-58 aralığındadır. Yaş ortalaması ise 37,23 'dür. ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığı fabrikada gerekli eğitimleri almış, sistem çalışmalarına katılmış, kendi bölümünde farkındalık oluşturabilen çalışanlara göre verilen cevaplar diğerlerine göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları işe yeni başlayan henüz sistemin işleyişinin farkında olmayan çalışanların sağladığı söylenebilir.

Bu çalışmada uygulanan anketlere verilen cevapların analizleri yapıldığında; ankette yöneltilen soru çeşitleri 13 gruba ayrılmıştır ve bu gruplar bazında işletmede ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulandığını bilen çalışanlar ile bilmeyenler veya uygulamalardan uzak kalmış çalışanların verdikleri cevaplar arasında farklılıklar çıkmıştır. Ölçekteki 13 farklı grup için de ISO

45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi uygulandığını bilen ve uygulama süreçlerine katılan personelin ortalamaları, bilmeyen ve uygulamalara katılmayan personel ortalamalarına göre daha yüksektir.

Böyle bir sonuç bize şunu göstermektedir. İşletmede ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ve uygulanma süreçlerine katılarak gerekli eğitimleri almış, yeterli farkındalığa ulaşmış personel, görev, yetki ve sorumluluklarını uygun şekilde yerine getirmektedir.

Sonuç olarak, işletmenin ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi daha etkili şekilde yönetebilmelerinin gereği olarak, üst yönetimin İSG Politikasını kararlı bir şekilde yürütmesi ve geliştirmesi, yıllık belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için gerekli kaynakların sağlanması, işletme ile ilgili tüm İSG süreçlerinde her kademedeki çalışanların sisteme katılımının sağlanması, sistem dokümantasyonu ile ilgili çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitim verilmesi, işletme iç ve dış iletişimine dikkat edilmesi, tüm süreçlerde çalışanların katılımının sağlanması, iç ve dış tetkiklere çalışanların da dâhil edilmesi, çalışan şikâyet ve önerilerinin kayda alınarak geri dönüş sağlanması sürekli iyileşmeye destek olarak uygunsuzlukların en kısa zamanda giderilmesi gereklilikler arasındadır.

ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin işletmede bünyesinde uygulanmasının çalışan performansına etkisini arttırabilmek için sistemin gerekliliklerini karşılayacak kaynakların üst yönetim tarafından onaylanması, üst yönetimin de çalışmalara destek olması, en üst kademedeki çalışılan pozisyonlardan en alt kademeye kadar tüm çalışanların eğitim ve bilgilendirmelerinin yapılması, çalışanların görev tanımlarına uygun şekilde çalışmalarının sağlanması, vekâletlerin belirlenmiş olması, iç- dış iletişimin sorunsuz işlemesi, çalışanların iç müşteri olarak benimsenerek öneri ve şikâyetlerinin kayda alınması, düzeltme, iyileştirme gerektiğinde yeterli aksiyonları alarak sonuçlandırılması, iç denetimleri periyodik ve aynı zamanda objektif denetçi kullanarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Sistemin işleyişinin etkinliği ve üst yönetimin katkısı ve onayı ne kadar fazla ise çalışan performansına katkısı da o kadar artmaktadır.

Bu çalışma ve sonuçları ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi kurmak ve işletmesinde çalışan güvenliğini arttırmak isteyen diğer işletmelere örnek olacaktır. Bu sistemi kurarak uygulanabilir hale getirmek isteyen kuruluşların daha başarılı olabilmeleri için aşağıdakiler tavsiye edilebilir,

- İşletmedeki tüm prosesler için İş Sağlığı ve Güvenliği hedefleri belirlenmeli, termin süresi ve sorumlusu belirlenerek belirli periyotlarda gözden geçirilmeli, hedeflere ulaşmada kaynak sağlanması açısından üst yönetimin desteği alınmalı
- Malatya Pazarı Kuruyemişçilik San. ve Tic. A.Ş.' de olduğu gibi ürün çeşitliliği ve üretim hatları bol, yoğun iş temposu bir işletmede iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için alınan her türlü faaliyetin sürekli izlenmesi,
- Belirlenen risklerin önlenmesi veya azaltılmasında kontrol tedbirlerinin gözden geçirilmesi ve sürekliliğin sağlanması, alınan önlemin kendisinin de bir risk oluşturmamasına dikkat edilmesi
- Risklerin kaynağında yok edilmesi tüm çalışmalarda ilk amaç olmalı
Örnek; gürültü ölçümlerinden sonra mevzuatımıza göre gürültü seviyesi yüksek bulunan alanlarda çalışanlara direkt kulak koruyucu verip kullanmalarını kontrol etmek yerine gürültülü ortamın yalıtımı düşünülmeli.
- Fabrikada yaşanan iş kazası ve ramak kalaların mutlaka kayıt altına alınması, kök nedenleri irdeleyerek ek tedbirler alınması,
- İSG yönetim sistemi işleyişinin tek kişi üzerinden gitmemesi, İş Sağlığı ve Güvenliği kurul üyelerinin, çalışan temsilcilerinin, risk değerlendirme ve acil durum ekiplerinin her birinin görev tanımları uyarınca görevlerinin ifa etmeleri,
- İşletmede çalışanlar, alt işverenler, ziyaretçiler ve stajyerleri de kapsayacak, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu tarafından hazırlanmış tüm çalışanlara iletilmiş bir İç Yönetmelik oluşturularak benimsetilmesi,
- Çalışanlara mevzuatın gerektirdiği tüm eğitimleri aldırarak ve gerektiğinde tekrarını sağlamak,

Bu çalışma ile yapılan analiz verilerine göre, iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma hayatı kalitesinin yükselmesi açısından ISO 45001:2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi standardının etkin şekilde uygulanmasının oldukça önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Abhijith, J., & Rengaraj , M. (2015). *A Study on the Influence of Job Stress in Organisational Factors.* . International Journal of Computer Engineering and Sciences,.
- Aktay, N. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Güvenlik Kültürüne Etkisi.*
- Altay, A. (2018). Doktora Tezi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Oluşturulmasında Halkla İlişkilerin Sosyal Sorumluluk Rolü ve İşlevi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altuntaş, H. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Boyutları: İstanbul Üniversitesi Örneği.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan Kılınç, A. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *Orta ve Küçük Ölçekli Kimyasal Üretimi Yapan Firmalarda Kimyasal Madde Yönetiminin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi.* İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, R. (2020). *Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Bilgi ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, Y. (2008). OHSAS/TS 18001 İŞ Sağlığı ve İş Güvenliği Uygulamalarının Çalışma Yaşamı Kalitesine Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayna, F. G. (2018). *İş Sağlığı Ve Güvenliği Kavramı Ve Mobilya Sektörü İçin Örnek Risk Analizi Uygulaması.* Ankara.
- Baytemür, E. (2017, Kasım). Yüksek Lisans Tezi . *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Performans Kriterlerinin Analitik Hiyerarşik Proses İle Değerlendirilmesi.* Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bektaş, Ç. (2019). İşletmede İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Kalite Güvence Sistemlerinin Rolü. *Emek ve Toplum*, 155.
- Çakmak, M. S. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminden ISO 45001 Sistemine Geçişteki Farklılıklar Üzerine Bir İnceleme.* İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiçek, Ö , Öçal, M ., (2015), *Dünya' da ve Türkiye' de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi*, Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 5 (11), 106-129.
- Dönmez, B. (2015, Mart). *Türkiye ve Dünyada İş Sağlığı ve Güvenliği.* İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Dursun, S. (2012). İş Güvenliği Kültürü. Beta Basım Yayın .
- Eroğlu, U. (2018). Yüksek Lisans Tezi. *Güvenlik İklimi İle İş Sağlığı ve Güvenliği Performansı Arasındaki İlişki*. İzmir : İzmir Ekonomi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erol, M., & Erdebilli, B. (2020). Firmaların İş Sağlığı ve Güvenliği Performansının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Ölçülmesi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 340.
- Executive, H. S. (2013). *Developing process safety indicators*. <https://www.hse.gov.uk/pubns/priced/hsg254.pdf> adresinden alındı
- Gezgel, H.(2021) Yüksek Lisans Tezi, *Hazır Yemek Sektöründe Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi*, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı
- Güngör, E. (2008). Yüksek Lisans Tezi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İrdelenmesi ve Talaşlı Üretim Sanayisinde İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Araştırma* İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, S., & Çuhadar, T. M. (2015). İş Güvenliği ve Sağlığı Yönetim Sistemi.*Süleyman Demirel Üniversitesi Teknik Bilimler Dergisi*, 44-59.
- Heinrich, H. (1941). *Industrial Accident Prevention*,. New York: McGraw-Hill Book Company.
- <https://www.gidahatti.com/turkiye-sanayinin-gida-devleri-107435/>,Erişim Tarihi: 2018)
- İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşlertaş, Ö. (2021) .Yüksek Lisans Tezi *Türkiye'de İstihdam ve Hasıla :Sektörel Bir Analizi*, TC.Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı
- Kahveci, M. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *İş sağlığı ve güvenliği algısı ve güvenlik iklimi ölçümü: İnegöl bölgesi mobilya sektörü çalışanları örneği*. Bartın: Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kalaycı, Ş. (2010).SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.
- Kaplan, G. (2013). Yüksek Lisans Tezi. *Kobiler'de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetimi ve Bir Risk Analizi Örneği*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Kaplan, O. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *Güvenlik İklimi İle İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performansı Arasındaki İlişki: Beden Eğitimi Bölümü Öğrencileri Üzerinde Uygulama*. İstanbul: İstanbul Esenyurt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Kuleli, B. (2011). Yüksek Lisans Tezi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi TS 18001:2004'e Reach Kimyasallar Politikalarının Etkileri ve Bir Risk Değerlendirme Modeli Kurulumu*. İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, B. (1999). Yayınlanmamış lisans tezi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Performansının Değerlendirilmesi* . Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü .
- Mohammadfam, I., Kamalinia, M., Momeni, M., Golmohammadi, R., Hamidi, Y., & Soltanian, A. (2016). Developing an integrated decision making approach to assess and promote the effectiveness of occupational health and safety management systems. *Journal of Cleaner Production*, 127.
- Özkılıç, Ö. (2005). *İş Sağlığı ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri Risk Değerlendirme Metodolojileri*. Ankara: TİSK Türkiye İş Veren Sendikaları Konfederasyonu.
- Parlak, T. (2017) Yüksek Lisans Tezi, *Gıda Sanayinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Sakız-Şekerleme Üretim Fabrikası Örneği*, T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sapmaz, S. (2013). Yüksek Lisans Tezi. *Türkiye'de İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmede İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İncelenmesi ve Verimliliğe Etkilerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SPSS Kullanma Klavuzu, İstatistik Yayın Merkezi Yayın No 1. (<http://www.biyoistatistikci.com/tanimlayici-istatistikler/>). Erişim Tarihi: 20.12.2021.
- Şenoğul, Y. (2014). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Bir Çikolata Fabrikasında OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardının Uygulanması*. Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Temizbaş, G. (2018). *İş Sağlığı ve Güvenliğinin Çalışan Motivasyonuna Etkisi*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, Y. (2019). Anket, Güvenilirlik-Geçerlilik Analizi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi ,Fen-Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü.
- Toksöz, R. A. (2011). *OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ile İlişkileri ve Bir Örnek Uygulama*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topuz, E. M. (2020, Temmuz). *TS ISO 45001 İSG Yönetim Sisteminin Güncel Mevzuat ile Karşılaştırılmalı Değerlendirilmesi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Tuncer, K.(1998), Tarihten Günümüze Zonguldak'ta İşçi Sınıfının Durumu, Kumpanyalar Dönemine Geri Dönüş, Göçebe Yayınları, İstanbul.
- Uçak, G. (2011). *Çalışanların Yönetime Katılması Alanı Olarak İş Sağlığı ve Güvenliği*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uyanık, M.(2011) Yüksek Lisans Tezi *Küresel Ekonomik Krizin Tokat İli Merkez İlçedeki Gıda Sanayii İşletmeleri Üzerindeki Etkileri* T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı.
- Üngüren, E., & Koç, T. (2015). İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*.
- Yakut, A. (2012, Ekim). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri İncelemesi ve Veri Analizi İncelemesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yaman, G. (2020). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İş Hijyeni, İş Güvenliği Uygulamaları ve Yem İşletmesinde Araştırılması*. Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yoon, S. J. (2013). Effect of Occupational Health. *Managers in South Korea's Construction Industry, Safety and Health at Work, 2013*, 201-209.
- Zopçuk, O. (2015). İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi.) *İşletmelerde Güvenlik Kültürünün Ölçümü: Küçük ve Büyük Ölçekli Tekstil ve Metal İşyerleri Uygulaması* . Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü.
- (<https://www.eforosgb.com/gida-sektorunde-sagligi-ve-guvenligi/>), Erişim Tarihi: Tarih Bilgisi Mevcut Değil). [Çevrimiçi]. Available at.
- “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği”, 2012. “SGK Yıllık İstatistikleri”, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yil_li_klari. [Erişim: 09.11.2018].
- 6331 Sayılı Kanun. (2012). *İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu*.

EKLER

EK-A

EK- A . Anket Ve Bu Ankete Ait Veri Seti Kesiti

İSG YÖNETİM SİSTEMİ ANKETİ	
Bu anketin amacı İSG Yönetim sistemi ile ilgili görüşlerinizi almaktır. Cevaplarınız bilgisayara işlenecek ve güvenilir bir şekilde tutulacaktır. Hiçbir kişisel sonuç herhangi bir şekilde gösterilmeyecektir. (isim, firma ismi vb.)	
Yaşınız (<i>Rakam ile yazın.</i> <i>Örneğin: 34</i>)
Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek
Medeni Durum	☐ Evli ☐ Bekar
Eğitim Durumu	☐ Lisansüstü ☐ Lisans ☐ Ön lisans ☐ Lise ☐ Ortaokul ☐ İlkokul ☐ Okuryazar
Bu sektörde kaç yıldır çalışıyorsunuz?	☐ 1 yıldan az ☐ 1-2 yıl ☐ 3-5 yıl ☐ 6 -10 yıl ☐ 10 yıl üzeri
Göreviniz
Firmanızda İSG Yönetim sistemi uygulanıyor mu?	☐ ISO 45001 ☐ Uygulanmıyor ☐ Bilmiyorum
İSG Yönetim sistemi eğitimi aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
İş Kazası Geçirdiniz mi?	☐ Evet ise.....Gün iş gücü kaybı oluşmuştur. ☐ Hayır

İSG POLİTİKASI İLE İLGİLİ SORULAR

A.2) Şirket oluşturulan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) politikasını çalışanlara beyan etmiştir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

B.3) Şirket İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)konularıyla ilgili bizden düzenli bilgi alır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

B.4) Şirket risk değerlendirmesi çalışmalarında çalıştığımız kısımla alakalı tehlike ve risklerin neler olduğunu bize sormuştur.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

B.5) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)iyileştirme amacıyla şirket yönetimine önerilerde bulunurum.

- Her zaman
- Çoğunlukla
- Arada bir
- Neredeyse hiç
- Hiç öneride bulunmam

B.6) Şirket düzenleyici ve önleyici faaliyetler için bizden bilgi alır.

- Her zaman
- Çoğunlukla
- Arada bir
- Neredeyse hiç
- Hiç bilgi almaz

ORGANİZASYON

C) Sorumluluklar ve İzlenebilirlik

7. soruyu İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) konuları ile ilgili görev ve sorumluluk dağıtılmış kişiler cevaplayacaktır.

C.7) a) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili bana görev ve sorumluluklar verilmiştir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

b) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili bana verilen görevlendirmede görev ve sorumluluklarım konusunda eğitilmiş durumdayım.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

8. soruyu İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili herhangi bir görevlendirmesi olmayan kişiler cevaplayacaktır.

C.8) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili görevli ve sorumlu olan çalışanların bilgileri bana beyan edilmiştir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum⁶⁰
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

D) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Eğitimini Sağlamak

D.9) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili belirli periyotlarda iş sağlığı ve iş güvenliği konularında eğitim alıyorum.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

D.10) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) uzmanı ve iş yeri hekimi İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili konularda önceden planlanmamış eğitimler verir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

D.11) Acil durumlarda(Yangın, Kimyasal sızıntı, Sel, Sabotaj vb.) tahliye konusunda belirli periyotlarda eğitim alıyorum.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

E) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili yayınlar

E.12) Şirket İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili broşürler veya iç yayınlar yapar.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

F) Yönetim Sistemleri Belgeleri

F.13) Çalıştığım kısımda bulunan makine ve teçhizatlar için İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) talimatlar bulunmaktadır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

F.14) Makine ve teçhizatlarda yapılan herhangi bir değişiklikte talimatlar güncellenir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

F.15) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) yönetim sisteminin yapısı, prosedürleri, belgeleri, talimatları vb. konularda eğitim alırım.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

G) İletişim

G.16) Yöneticiler mevcut İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) konuları ile ilgili bize e-posta, broşür, bültenler vb. yollarla bilgi verir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

G.17) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili belirli aralıklarla bize anket yapılır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

PLANLAMA VE UYGULAMA

H) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) hedefleri ve iyileştirme planları

H.18) İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili iyileştirme tekliflerimize yönetim yanıt verir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

I) Risk Değerlendirme Süreci

I.19) Çalıştığım bölümde tehlike ve riskler vardır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J) Risk Kontrol Tedbirlerinin Uygulanması

J.20) Çalıştığım bölümde kontrol tedbirleri uygulanır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J.21) Çalıştığım kısımdaki tehlike ve risklerin neler olduğunu işveren bana bildirir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J.22) Kullandığım Kişisel Koruyucu Donanımın (KKD) çalıştığım işe uygun olduğunu düşünüyorum.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J.23) Kullandığım Kişisel Koruyucu Donanımın(KKD) kullanma talimatını biliyorum.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J.24) Kullandığım Kişisel Koruyucu Donanımlardan (KKD) bakımı yapılabilecek olanların düzenli bakımı yapılmaktadır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

J.25) Kullandığım Kişisel Koruyucu Donanımların (KKD) kullanım tarihinin dolması, kırılması veya bozulması durumunda işveren KKD'leri yenisi ile değiştirir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

K) Değişim Yönetimi

K.26) İşyerine yeni makine alınacağı zaman getirilecek olan yeni makinenin İş Sağlığı ve Güvenliği riskleri konusunda bize danışılır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

K.27)Yeni bir makine veya teçhizat alımında veya proses değişikliğinde bu faktörlerden oluşabilecek risklerin eğitimleri verilir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

K.28) Değişiklik yapılan iş istasyonlarında yapılan risk değerlendirmesinin sonuçları hakkında bilgilendirilirim.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

L) Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Tepki

L.29) İş yerindeki acil durum ve eylem planı prosedürlerinden bilgim vardır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

L.30) İş yerinde acil durumlar için tahliye tatbikatları yapılır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

P) İş Kazası, Hastalık ve olayların incelenmesi ve İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)'ne etkileri

P.31) İşverenimiz daha önce olmuş olan iş kazaları ve olaylarla ilgili tekrarlanmaması için önlem almıştır.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

P.32) Herhangi bir iş kazası veya ramak kala olaylardan sonra İş Sağlığı ve güvenliği eğitimi verilir.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

Q)Yönetim Sistemi Denetimi

Q.33)Yönetim sisteminin iç denetiminde çalışanlar olarak yer alırız.

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

Tablo 17. Anket veri Seti

DEMOGRAFİK BİLGİLER									
Anket Sıra Nu.	Yaşınız (Rakam ile yazın Örneğin: 34)	Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz	Eğitim Durumunuz	Bu Sektörde kaç yıldır çalışıyorsunuz?	Göreviniz	Firmanızda İSG Yönetim sistemi uygulanıyor mu?	İSG Yönetim Sistemi eğitimi aldınız mı?	İş Kazası geçirdiniz mi? Evet ise Gün iş gücü kaybı olmuştur-.
1	47	Erkek	Evli	Lise	6 _ 10 yıl	Muhasebe	ISO 45001	Evet	Hayır
2	44	Kadın	Evli	Lise	10 yıl ve üzeri	Muhasebe	ISO 45001	Evet	Hayır
3	48	Kadın	Evli	Lise	10 yıl ve üzeri	Sevkiyat	ISO 45001	Evet	Hayır
4	56	Erkek	Evli	İlkokul	1-2 yıl	Depo	Bilmiyorum	Evet	Hayır
5	41	Erkek	Evli	Lise	3-5 yıl	Kaynak	ISO 45001	Evet	Evet - 3 gün
6	39	Kadın	Evli	İlkokul	3-5 yıl	Lokum	Bilmiyorum	Hayır	Hayır
7	32	Kadın	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Lokum	Bilmiyorum	Hayır	Hayır
8	44	Kadın	Bekar	Lise	6-10 yıl	Paketleme	ISO 45001	Evet	Hayır
9	37	Kadın	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Paketleme	Bilmiyorum	Evet	Hayır
10	42	Kadın	Evli	İlkokul	3-5 yıl	Lokum	Bilmiyorum	Evet	Hayır
11	28	Kadın	Bekar	Lise	3-5 yıl	Lokum	Bilmiyorum	Evet	Hayır
12	36	Kadın	Evli	Lise	1-2 yıl	Paketleme	Bilmiyorum	Evet	Hayır
13	48	Erkek	Evli	Lise	10 yıl ve üzeri	Kaplama	ISO 45001	Evet	Hayır
14	33	Erkek	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Kaplama	Bilmiyorum	Evet	Hayır
15	31	Kadın	Evli	Lise	1 yıldan az	Paketleme	Bilmiyorum	Hayır	Hayır
16	35	Kadın	Evli	Ortaokul	1-2 yıl	Paketleme	ISO 45001	Hayır	Hayır
17	42	Kadın	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Paketleme	Bilmiyorum	Hayır	Hayır
18	35	Erkek	Evli	Lise	10 yıl ve üzeri	Üretim sorumlusu	ISO 45001	Evet	Hayır
19	48	Kadın	Evli	İlkokul	6-10 yıl	Paketleme	ISO 45001	Evet	Hayır
20	21	Kadın	Bekar	Lise	1-2 yıl	Lokum	Uygulanmıyor	Hayır	Hayır
21	26	Kadın	Bekar	Lise	3-5 yıl	Muhasebe	ISO 45001	Evet	Hayır
22	41	Erkek	Evli	İlkokul	6-10 yıl	Depo	Bilmiyorum	Hayır	Evet - 1 gün
23	25	Erkek	Bekar	Lise	1-2 yıl	Sevkiyat	Bilmiyorum	Hayır	Hayır
24	22	Kadın	Bekar	Lise	3-5 yıl	Paketleme	ISO 45001	Evet	Hayır
25	33	Kadın	Evli	Ortaokul	6-10 yıl	Lokum	ISO 45001	Evet	Hayır
26	40	Erkek	Evli	Ortaokul	6-10 yıl	Üretim	Bilmiyorum	Evet	Hayır
27	42	Kadın	Evli	İlkokul	3-5 yıl	Paketleme	Bilmiyorum	Evet	Evet - 3 gün

Tablo 18. Anket veri Seti (Devamı)

28	35	Kadın	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Üretim elemanı	Bilmiyorum	Evet	Hayır
30	47	Erkek	Evli	Ortaokul	3-5 yıl	Kaplama	Bilmiyorum	Evet	Hayır
31	51	Erkek	Evli	Ortaokul	10 yıl ve üzeri	Üretim	Bilmiyorum	Evet	Hayır
32	38	Kadın	Evli	İlkokul	3-5 yıl	Paketleme	Bilmiyorum	Evet	Hayır
33	37	Kadın	Evli	Ortaokul	6-10 yıl	Paketleme	ISO 45001	Evet	Evet- 3 gün

Tablo 21. Anket veri Seti (Devamı)

E (İSG) İLE İLGİLİ YAYINLAR	F)YÖNETİM SİSTEMLERİ BELGELERİ			G)İLETİŞİM	
	[12.Şirket İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili broşürler veya iç yayımlar yapar.]	[F 13. Çalıştığım kısımda bulunan makine ve teçhizatlar için İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) talimatları bulunmaktadır.]	[F 14. Makine ve teçhizatları yapılan herhangi bir değişiklikte talimatlar güncellenir.]	[F15. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) yönetim sisteminin yapısı, prosedürleri, belgeleri, talimatları vb. konularda eğitim almıyorum]	[G16. Yöneticiler mevcut İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) konuları ile ilgili bize e-posta, broşür, bültenler vb. yollarla bilgi verir.]
4	4	4	4	3	3
4	4	4	4	3	3
4	4	4	4	3	3
4	3	3	3	4	4
4	4	4	4	3	3
3	4	3	3	3	3
2	2	3	3	3	3
3	4	4	4	4	3
4	4	4	4	4	4
3	4	4	4	3	2
3	4	4	4	2	3
3	4	4	4	2	3
4	4	4	4	3	3
3	4	3	3	3	2
2	3	3	3	3	3
4	3	3	3	3	3
4	3	3	5	2	2
4	4	4	5	3	3
4	4	4	5	3	3
4	4	4	4	3	3
4	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	3
4	4	4	3	3	3
4	4	4	4	3	3
4	4	4	4	2	3
3	3	4	4	2	3
4	4	4	4	2	3
3	4	4	4	2	3
3	4	4	4	2	3
3	4	4	4	2	3

